

อนุสรณ์

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

ุคันธวณิช

เกองทัพบก

สวิหาร

วันจันทร์ที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๑๗

อนุสรณ์

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

น.ท. เล็ก สุคันธวณิช

ณ ฌาปนสถานกองทัพบก

วัดโสมนัสวิหาร

วันจันทร์ที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๑๗

เจ้าภาพขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้สละเวลามาเป็นเกียรติ ในงานพระราชทานเพลิงศพ นาวาอากาศโท เล็ก สุคันธวณิช ตลอดจนท่านที่ได้กรุณาเป็นเจ้าภาพบำเพ็ญกุศลและสวดพระอภิธรรม อีกทั้งญาติมิตร ที่เคารพ และ ท่าน ที่ได้ มีส่วน ช่วยเหลืองานศพตลอดมา

ภรรยา, ธิดา

พระธรรมเทศนา

แสดงโดย

พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร

วัดป่าอุดมสมพร จังหวัดสกลนคร

ณ วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๑๗

และ

วันที่ ๓ กันยายน ๒๕๑๑

กับ

ธรรมบรรณาการ

โดย

พระราชวินยาภรณ์

วัดเจดีย์หลวง จังหวัดเชียงใหม่

สมบัติกุลสตรี

โดย

แม่ชีสุชีนันท์ พรพงษ์ไพศาลกุล

เอกสารเผยแพร่ของมูลนิธิสถาบันแม่ชีไทย

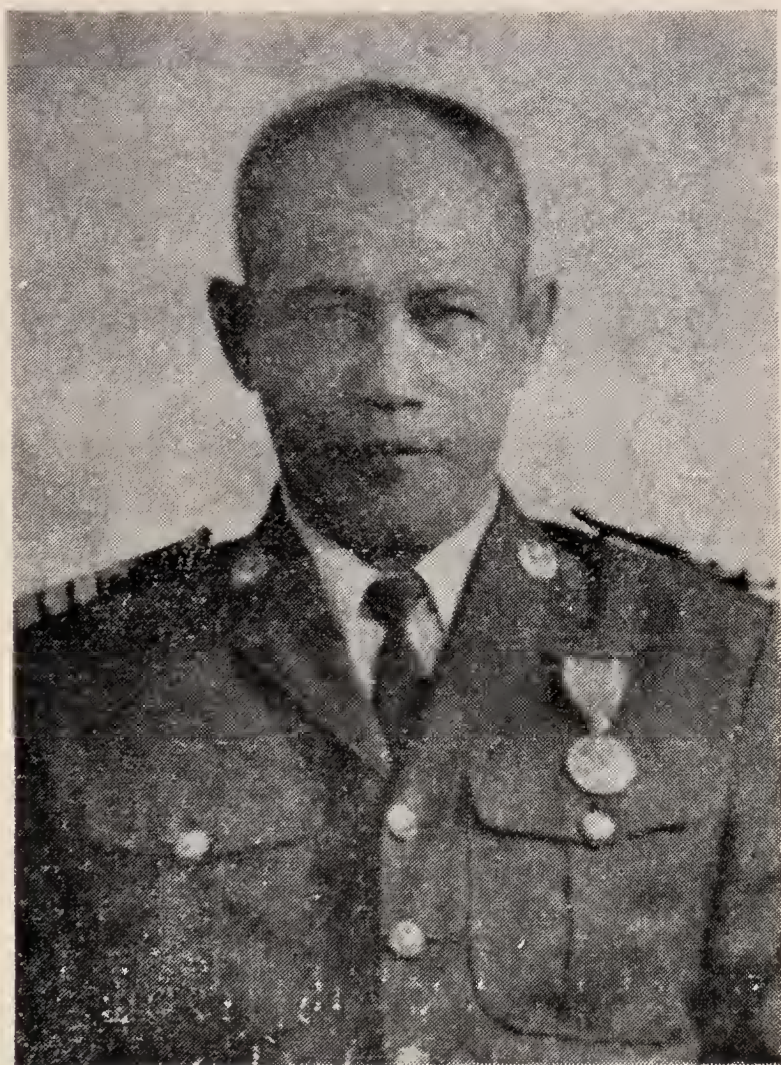
เรื่อง "บุหรี่"

พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ

นาวาอากาศโท เล็ก สุคันธวณิช

ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร

วันจันทร์ที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๗

นาวาอากาศโท เล็ก สุคันธวณิช

ชาตะ : วันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๑

มรณะ : วันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๖

ประวัติ

นาวาอากาศโท เล็ก สุคันธวณิช เกิดวันที่ ๒ เดือน ธันวาคม พ.ศ.๒๔๕๑ ตรงกับวันพุธ ขึ้น ๙ ค่ำ เดือนอ้าย ปีวอก เป็นบุตรอำมาตย์ตรี หลวงอำนวยศิลปสาตร์ (เอม สุคันธวณิช) และนางอำนวยศิลปสาตร์ (ผิว สุคันธวณิช) น.ท. เล็ก มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน คือ

๑. พ.ต.อ. พิชัย สุคันธวณิช (ถึงแก่กรรม)
๒. น.ท. เล็ก สุคันธวณิช
๓. นางฉันทนา เอี่ยมจรัส
๔. นางสุรางค์ จริยกุล
๕. นางอรนุช สุคันธวนิช
๖. นางจารุวรรณ สุคันธวณิช

เมื่อยังเยาว์ได้รับการศึกษา ที่ ร.ร. ประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา "เบญจมราชรังสฤษฎิ์" ซึ่งขณะนั้นบิดาเป็นศึกษาธิการมณฑลอยู่ ต่อมาได้ย้ายตามบิดากลับมาอยู่กรุงเทพ ฯ

ชีวิตครอบครัว

ได้ทำการสมรส กับ น.ส. บุญนาค ภุมวัจน์ บุตรีรองเสวกโท พระธรรมบริบาล (ทองคำ ภุมวัจน์) และนางธรรมบริบาล (แสง ภุมวัจน์) มีธิดา ๑ คน คือ น.ส. รัตนี สุคันธวณิช

ประวัติรับราชการ

เป็นช่างเขียนกองเทคนิคดอนเมือง ๑๓พ.ค. ๒๔๖๘

ขึ้นทะเบียนทหารกองประจำการ ๓ เมย. ๒๔๗๒

เข้ารับราชการ ต่อเป็น ข้าราช การกลาโหมพลเรือน ๑ มิ.ย. ๒๔๗๗

เลื่อนขึ้นเป็นข้าราชการชั้นตรีฝ่ายกลาโหมพลเรือน ๑ เม.ย. ๒๔๙๒

ว่าที่เรืออากาศโท ๑ ม.ค. ๒๔๙๗

เรืออากาศเอก ๑ ม.ค. ๒๔๙๘

นาวาอากาศตรี ๑ ม.ค. ๒๕๐๔

นาวาอากาศโท ๑ ต.ค. ๒๕๐๘

ออกจากประจำการเนื่องจากรับราชการมาครบกำหนดเกษียณอายุ ๑ ต.ค. ๒๕๑๒

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ และเหรียญ

๒๔ มิ.ย. ๒๔๗๗ เหรียญพิทักษ์-รัฐธรรมนูญ

๒ พ.ย. ๒๔๘๖ เหรียญทองมงกุฎไทย

๔ ธ.ค. ๒๔๙๑ เหรียญทองช้างเผือก

๔ ธ.ค. ๒๔๙๓ เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย

๕ พ.ค. ๒๔๙๓ เหรียญบรมราชาภิเษก ร. ๙

๕ ธ.ค. ๒๕๐๐ เบญจมาภรณ์ช้างเผือก

– ๒๕๐๓ เหรียญจักรพรรดิ์มาลา

๕ ธ.ค. ๒๕๐๔ จัตุรถาภรณ์มงกุฎไทย

๕ ธ.ค. ๒๕๐๕ จัตุรถาภรณ์ช้างเผือก

๒๒ ต.ค.๒๕๐๘ เหรียญชัยสมรภูมิคราวสงครามมหาเอเซียบูรพา

๕ ธ.ค. ๒๕๐๙ ตริตาภรณ์มงกุฎไทย

การอุปสมบท

น.ท. เล็กได้อุปสมบท เมื่อวันที่๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ ที่วัดบางโพโอมาวาส กรุงเทพมหานคร ลาจากอุปสมบท เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๑

ชีวิตในบั้นปลาย

หลังจากเกษียณแล้ว น.ท. เล็กได้ใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับการกุศลต่างๆ มักจะเดินทางไปร่วมการบุญการกุศลอยู่เสมอ ปกติเป็นคนแข็งแรง นอกจากต้อง

คอยระวังเกี่ยวกับความดันโลหิตสูง ซึ่ง น.ท. เล็กก็ได้หมั่นรักษาตัวอยู่เสมอ แทบทุกวัน จะต้องเป็นผู้ไปซื้อกับข้าวเอง วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๑๖ ตอนเช้าก็หุงหาอาหารเอง ใส่บาตรเอง ตอนสายเข้าวัด ตอนบ่ายออกจากวัดแวะรับประทานก๋วยเตี๋ยว กลับบ้านนั่งคุยเรื่องงานปีใหม่อย่างสนุกสนาน แต่บ่นว่าร้อนขออาบน้ำก่อนไปตลาด ขณะที่กำลังอาบน้ำเกิดเป็นลมอย่างกระทันหัน จึงร้องเรียกให้ช่วย เมื่อนำส่งโรงพยาบาลวชิระ แพทย์ได้ให้ความช่วยเหลือประมาณ ๑ ชั่วโมง ก็ได้ถึงแก่กรรมด้วยอาการสงบ เมื่อเวลา ๑๕.๓๕ น. รวมอายุได้ ๖๕ ปี ๙ วัน

คิดถึงคุณเล็ก สุคันธวณิช

นาวาอากาศโท เล็ก สุคันธวณิช เป็นเพื่อนนักเรียนกันมากับพวกเราตั้งแต่เรียนอยู่ที่โรงเรียนเบ็ญจมราชูทิศ แล้วรวมกับโรงเรียนฉะเชิงเทรารังสฤษฎ์ เป็นโรงเรียนเบ็ญจมราชรังสฤษฎิ์ จนต่างคนต่างออกจากโรงเรียน มาเรียนต่อกันในกรุงเทพมหานคร

เวลาอยู่โรงเรียนร่วมกัน คุณเล็กเป็นคนคล่อง สนุก และมีจุดเด่น คือช่วยให้เพื่อน ๆ ร่าเริงกันอยู่เสมอ เป็นคุณสมบัติที่ทำให้พวกเพื่อน ๆ ไม่ลืมคุณเล็ก แม้ว่าหลังจากออกจากโรงเรียนแล้ว และต่างคนต่างอยู่กันห่างไกล ตามที่แต่ละคนต้องผูกพันอยู่กับงานในที่ต่าง ๆ เราก็ยังได้นัดพบคุย กันสนุก และรับประทานอาหารกันอยู่เป็นครั้งคราว นาน ๆ ครั้งเมื่อพบกันก็คุยกันถึงเรื่องเก่า ๆ ที่ผ่านมา

ด้วยกันในวัยเด็ก เป็นที่รื่นเริงสบายใจ การที่ต้องอยู่ห่างกัน ทำให้เราไม่ค่อยทราบเรื่องกันและกันมาก เมื่อทราบว่าคุณเล็กถึงแก่กรรม พวกเราก็ใจหาย ที่สูญเพื่อนรักไปอีกคนหนึ่ง เราก็ได้แต่ร่วมกัน ตั้ง ใจ ทำบุญ อุทิศ ส่วน กุศลส่ง ไป ให้ พวกเราเห็น ใจบุตร ภริยาของ คุณเล็กมาก ที่ต้องสูญเสียผู้ที่ใกล้ชิด และเป็นสุดที่รักไป ต้องอยู่กันโดยลำพังอย่างว้าเหว่ พวกเราเพื่อนคุณเล็ก ขอแสดงความเห็นใจ และขอให้ท่านตัดใจ ทำใจให้สงบ ด้วยเป็นวาระที่จะต้องเป็นไปเช่นนั้น และขอให้ร่วมใจกับเพื่อน ๆ คุณเล็ก ทำบุญทำทาน ทำ ความดีอุ ทิศส่วน กุศลส่งไป ให้คุณเล็ก เพื่อคุณ เล็ก จะได้รับผล บุญเป็น เครื่องนำทางไปสู่สุคติในสัมปรายภพอันสุขสงบตามเราปรารถนา.

พลเรือเอก อนันต์ เนตรโรจน์ ร.น.

และเพื่อน

คำกลอนไว้อาลัย
น.ท. เล็ก สุคันธวณิช

แสนเสียดายเพื่อนรักสลักจิต
เพื่อนเป็นมิตรดีเลิศประเสริฐสุนทร์
น.ท. เล็ก สุคันธวณิช มิตรการุณ
ชีวิตคุณหนุนทำแต่กรรมดี
หัวใจวายโรคร้ายทำลายมิตร
ทุกคนคิดโศกสลดรันทดหนี
แต่มันเป็นวัฏสงสารผลาญชีวี
ชั่วหรือดีที่อยู่เป็นคู่กัน
เพื่อนเป็นบุตรหลวงอำนวยศิลปสาตร์
ผู้สามารถรอบรู้ดูสุขสันต์
ศึกษาธิการปราจีนบุรีดือนันต์
แต่เพื่อนฉันไม่ถือตนจนหรือมี

เมื่อเพื่อนจบการศึกษาสง่าล้ำ
ชีวิตนำก้าวหน้าสง่าศรี
รับราชการช่างอากาศสามารถทวี

ต่อมามีภริยายอดยาใจ
นาม "บุญนาค" กัลยาค่าชีวิต
เป็นคู่คิดแนบเพื่อนเตือนสดใส
มีลูกน้อยสองคนดลฤทัย
เป็นโซ่ใจโซ่ทองปองภิรมย์
นามอรทัย "ประคอง" ปองผู้พี่
"รัตนี" นวลน้องผ่องสุขสม
ทั้งครอบครัวมีแต่สุขไม่ทุกข์ตรม
ดุจพรพรหมกุศลกรรมเฝ้าทำมา
เมื่อเพื่อนรักจากไปหทัยเศร้า
เมียและลูกเฝ้ารำพันมั่นปรารถนา
ถ้าชาติหน้ามีจริงสิ่งนำพา
ขอเกิดมาเป็นสามีบิดรกัน
มวลหมู่เพื่อนแสนเสียดายอาลัยมิตร
เคยร่วมชิดแนบรักสมัครสมาน
ทำประโยชน์เสียสละมาช้านาน
ชีวิตราชการก้าวหน้าค่าสังวรณ์

ผู้เขียนขอประณมกรบวรเลิศ
จิตประเสริฐจริงแท้แน่อนุสรณ์
อาราธนาพระไตรรัตน์นมัสพร

คุณบิดรมารดาสง่าตน
อีกกุศลผลบุญหนุนมิตรรัก
จงประจักษ์รักแน่ไม่แปรผล
ร่วมเป็นพลวปัจจัยชัยมงคล
โปรดช่วยดลบันดาลมิตรคิดรำพัน
ขอวิญญาณเพื่อนรักประจักษ์จิต
ไปสถิตบนเมืองแมนแดนสวรรค์
ปราสาททองรองรับกระชับพลัน
เป็นมิ่งขวัญบนชั้นฟ้าสถาพร
อีกไปไหว้พระจุฬามณีดีล้ำเลิศ
ศรัทธาเกิดผ่องผุดพิสุทธิ์สอน
เกิดชาติหน้าเป็นมิตรคิดอาวรณ์
เป็นบิดร "รัตนี" ศรีธิดา

พ อ. กระวิน ธรรมพิทักษ์

วันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๗

บ้าน "ธรรมพิทักษ์" ๑๘ แยก๒

ซอยอารี ถนนพหลโยธิน กรุงเทพ๔

คำไว้อาลัย

ในงานพระราชทานเพลิงศพ นาวาอากาศโทเล็ก สุคันธวณิช ซึ่งเปรียบเสมือน ญาติ อัน สนิทใน ครอบ ครัว ของข้าพเจ้าข้าพเจ้าจึงขอเขียนคำไว้อาลัย เพื่อเป็นอนุ-สรณ์ครั้งสุดท้าย

ครอบ ครัว ของ ข้าพเจ้า รู้จัก กับพี่เล็กในฐานะเป็นทหาร ร่วมสังกัดเดียวกัน ต่อมาก็เกิดความใกล้ชิดสนิทสนม ตลอดจนรู้จักนิสัยกันมากขึ้น เรามีนิสัยใจคอต้องกัน จึงเกิดความรัก และนับถือกันเป็นอย่างดียิ่ง ครอบครัวของข้าพเจ้าได้รับการอบรมสั่งสอน อุปการะ และความเมตตากรุณาจากพี่เล็กตลอดมา โดยเสมอต้น เสมอปลาย ยังมิทันที่พวกเราจะได้ตอบแทนพระคุณของพี่เล็กได้เพียงพอ พี่-เล็กก็มาด่วนจาก พวกเรา ไปโดยที่ เราคาดไม่ถึง ซึ่งยังความเศร้าสลดใจมาให้แก่ครอบครัวของเราอย่างสุดซึ้ง

ในที่สุดนี้ ด้วยบุญญานุภาพแห่งกุศลบุญของนาวาอากาศโทเล็ก สุคันธ-วณิช จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของท่านจงไปสู่สุคติภพ เสวยสุขเกษมสำราญเทอญ

สุธาสินี

คำไว้อาลัย และ ประสาทพร
น.ท. เล็ก สุคันธวณิช
เพื่อนร่วมโรงเรียน

ของ

นายกาญจน์ สัจจพันธุ์

สถานพยาบาล "นิรภัย" สามแยก ๗๒๖ เจริญกรุง
เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพ ๑
ห้องอาหาร "วิจิตรลาม" บางลำภู ๒๐๙ ถนนลำพู
เขตพระนคร กรุงเทพ ๒

ข้าพเจ้า ผู้เขียน นายกาญจน์ สัจจพันธุ์ ได้เคยเรียนร่วมโรงเรียน ประจำมณฑลปราจีนบุรี "ฉะเชิงเทรารังสฤษฎ์" ร่วมกับ นาวาอากาศโท เล็ก สุคันธวณิช โดย น.ท. เล็ก เรียนสูงกว่าผู้เขียนชั้นหนึ่ง ขณะที่น.ท.เล็กเรียนอยู่ที่โรงเรียนนั้น เป็นที่รู้จัก กันดีใน หมู่เพื่อน นักเรียน ทั้งหลาย เนื่องจาก น.ท.เล็ก เป็นบุตรชายของหลวง

อำนวยศิลปสาตร์ ศึกษาธิการมณฑลปรา-
จีนบุรี และเป็นนักเรียนที่ซนที่สุดในขณะ
นั้น พอไปถึงโรงเรียนก็ชอบแหย่คนโน้น
กระเซ้าคนนี้เล่นกับนักเรียนทุกชั้นโดยไม่
ถือตัวว่าตน เป็นบุตร คุณหลวงศึกษาธิการ
มณฑล ที่นั่ง ทำงาน อยู่ในโรงเรียน นั้น
ความซน ความลิงของน.ท.เล็กในขณะนั้น
เพื่อนฝูงได้ตั้งฉายาให้ว่า "จอมลิง"

เมื่อ น.ท.เล็ก เรียนจบจากโรงเรียน
ประจำมณฑลปราจีนบุรี "ฉะเชิงเทรารัง-
สฤษฏิ์" แล้ว ได้มาสมัครทำงานเป็นช่าง
อยู่ในกรมทหารช่างอากาศ สะพานแดง
บางซื่อ ภายหลังได้ย้ายไปเป็นนายทหาร
กรมสรรพาวุธทหารอากาศ กองทัพอากาศ
ดอนเมือง อยู่ ณ บ้านเลขที่ ๑๘/๗ บางโพ
ถนนประชาราษฎร์ สาย ๑ ใกล้ตรอกวัด
บางโพโอมาวาส อยู่กับนางบุญนาคภริยา
และนางสาวรัตนี สุคันธวณิช บุตรสาว
ปรากฏในทะเบียน เพื่อนร่วมรุ่นว่า น.ท.
เล็ก มีบุตรี ๒ คน คนหนึ่ง ชื่อนางสาว

ประคอง อีกคนหนึ่งชื่อนางสาวรัตนี

ครั้นน.ท.เล็กอายุได้ ๖๐ ปี ก็ออกจากราชการรับบำนาญ อยู่กับบ้านใช้เวลาว่างทำประโยชน์ให้แก่พระศาสนาโดยเป็นประธานจัดงานพิธีต่าง ๆ ให้แก่วัดบางโพ-โอมาวาส จนเป็นที่รักใคร่เลื่อมใสศรัทธาของพระภิกษุสามเณรและชาวบ้านในบริ-เวณวัดนั้น

เมื่อวันที่๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ น.ท.เล็กได้เป็นลมหมดสติในห้องน้ำภริยากับชาวบ้านในบริเวณนั้น จึงนำตัวส่งโรงพยาบาลวชิระ น.ท.เล็กได้หัวใจวายเสียก่อนที่ จะพบปะ กับ นางสาวรัตนี บุตรสาวบุตรภริยา จึงนำศพไปตั้งสวดพระอภิธรรมที่วัดบางโพโอมาวาส โดยที่บุตร ภริยาไม่ได้ แจ้งให้ เพื่อน ร่วมรุ่น คนหนึ่ง คนใดทราบเลย

ครั้นวันที่ ๓๐ กันยายน ศกนี้ นางสาวรัตนี จึงไปหาผู้เขียน ที่สถานพยาบาล "นิรภัย" บอกว่าจะจัดการพระราชทาน

เพลิงศพ น.ท.เล็กที่ฌาปนสถานวัดโสมนัสวิหาร ในวันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๑๗ ขอให้ข้าพเจ้ากับเพื่อนร่วมรุ่นบางคนเขียนคำไว้อาลัยไปพิมพ์ในหนังสือที่จะแจกเป็นธรรมบรรณาการแก่ญาติมิตร ผู้มีเกียรติในวันพระราชทานเพลิงศพ

ข้าพเจ้าจึงแนะนำว่า ขณะนี้วิกฤติการณ์ร้ายระบาดไปทั่วโลก "ข้าวยากหมากแพง" เครื่องอุปโภคบริโภคราคาแพงมาก บางท้องถิ่นชาวบ้านยากจน ไม่สามารถที่จะจัดหาภัตตาหารใส่บาตรให้พระภิกษุสามเณรได้ พ่อแม่ผู้ปกครองยากจนไม่มีเงินที่จะจ่ายเป็นค่าอาหาร กลางวันให้ แก่บุตรหลาน นักเรียนในเขต อำเภอ พุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ หลายพันคนไม่มีข้าว รับประทาน เป็นเหตุให้นักเรียนเป็นโรคขาดอาหารถึงแก่กรรมไปแล้วสองคน จึงแนะนำให้บุตรภริยาของ น.ท. เล็ก จัดการพระราชทานเพลิงศพ แบบประหยัด ทั้งเงินทั้งเวลาและแรงงาน แต่ต้องให้ถูกต้อง

ตามหลักพระธรรมวินัย "ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์" "เกียรติของผู้ตาย" "เนื้อนาบุญ อันไพศาล ของ ประชาชน" ประเพณีใด ที่ต้อง สิ้น เปลืองไปโดย เปล่าประโยชน์มิให้ยึดถือเป็นหลักปฏิบัติโดยให้ตั้งศพสวดพระอภิธรรม ๑ คืน วันรุ่งขึ้นพระสงฆ์ ๑๐ รูปสวดพระพุทธมนต์ ถวายภัตตาหารเพล มาติกา บังสุกุล ถวายดอกไม้ธูปเทียนจตุปัจจัยไทยธรรม และทอดผ้าบังสุกุลก่อนที่จะ พระราชทานเพลิงศพ ๑ ชั่วโมง อาราธนา พระเดชพระคุณ ท่านเจ้าคุณพระราชนันทมุนี แสดงธรรมปาฐกถาเพื่อให้ ธรรมะ เป็น ทาน แก่ ญาติ มิตร ผู้มีเกียรติทั้งหลาย ที่มาวางดอกไม้ธูปเทียนแสดงคารวะศพ และ ประสาทพรให้ แก่วิญญาณของน.ท.เล็กด้วย ขอให้ประหยัดค่าดอกไม้ประดับศพเครื่องประโคมดนตรีและสิ่งที่ฟุ่มเฟือยต่าง ๆ ห้ามมิให้กู้ยืมเงินผู้อื่นมาทำศพ ชนิดทำบุญเอาหน้า หรือที่เรียกว่า "คนตายขายคนเป็น" หรือ "ตำ

น้ำพริกละลายแม่น้ำ" ไม่สมควร นิมนต์พระสงฆ์มามาก ๆ โดยถวายปัจจัยไม่พอค่ารถ เป็นการสร้างความลำบากให้แก่พระสงฆ์และเจ้าภาพ เจ้าภาพนำเงินที่ประหยัดไว้ไปก่อตั้งนิธิหาดอกผล ช่วยสงเคราะห์พระภิกษุ สามเณร แม่ชี นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนผู้ขาดแคลน และทำบุญอุทิศกัลปนาผลให้แก่วิญญาณผู้ตายทุกๆปี การทำบุญแบบนี้มีชื่อเสียงดีกว่าเอาเงินไปซื้อดอกไม้ประดับศพ มีมหรสพและเครื่องประโคมดนตรี ชื่อเสียงของผู้ตายและผู้ก่อตั้งนิธิ จะปรากฏ อยู่ใน สมุดบัญชีแสดงรายการทุนนิธิตลอดไป ผู้ตายและผู้ก่อตั้งนิธิจะได้กุศลผลบุญทุก ๆ ปีชั่วนิรันดร เพราะมูลนิธิเอาแต่ดอกผลเท่านั้น ไปทำบุญให้แก่ผู้ตายและสงเคราะห์ผู้ขาดแคลน จึงแนะนำและขอร้องให้นางสาวรัตนีจัดการพระราชทานเพลิงศพ ครั้งนี้แบบประหยัด เพื่อสะสม เงินทอง เก็บไว้เลี้ยงมารดาและตนเอง ในยามที่ตนเองไม่สามารถจะเป็นครูสอนนักเรียนได้ต่อไป

นาวาอากาศโท เล็ก สุคันธวณิช เป็นผู้ที่สร้างกุศลผลบุญไว้ดี ไม่เคยเจ็บไข้อย่างใดเลย ได้เป็นลมหมดสติในห้องน้ำ ภริยา และ เพื่อน บ้าน นำ ส่งโรง พยาบาล วชิระ และได้ถึงแก่กรรมที่นั่นด้วยความสงบ นับว่าเป็นลาภอันประเสริฐ ทั้งผู้ตายและบุตรภริยา ถ้าหากเป็นลมล้มลงในห้องน้ำ เส้นโลหิตในสมองแตก เป็นอัมพาต อยู่ตั้งหลาย ๆ ปี ดังที่ปรากฏแก่เพื่อนบางคน เป็นการทรมานร่างกาย และจิตใจของตนและบุตรภริยามาก ก่อนที่เพื่อนจะเป็นลมในห้องน้ำ เพื่อนก็ได้ไปบำเพ็ญกุศลมาแล้ว ผู้เขียนจึงรู้สึกดีใจว่าฤทธิกุศล ที่เพื่อนรักได้ บำเพ็ญ มา ช่วยให้เพื่อนไม่ต้องเจ็บไข้เป็นอัมพาตอยู่นาน ๆ เหมือนกับคนอื่นๆ และสังขารของเพื่อนก็ได้รับใช้ "ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์" บุตรภริยา และชาวบ้านมาจนอายุถึง ๖๕ ปีแล้ว

ด้วยอำนาจกุศลบุญราศี ที่เพื่อนรักได้กระทำมาในพระบวรพุทธศาสนา และอานิสงส์ผลที่บุตรภริยากับเพื่อนๆ ได้บำเพ็ญอุทิศให้ตลอดมา เพื่อนรักเป็นนายทหารกรมสรรพาวุธทหารอากาศผู้ยอมเสียสละประโยชน์ส่วนตัว เพื่อกองทัพอากาศด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ปราศจากการฉ้อราษฎร์บังหลวง โดยมิได้ด่างพร้อย เหตุเพราะรู้ธรรมแห่งสัตบุรุษ ดังคำโคลงบทหนึ่งที่ว่า

เกิดประดับกับโลกแล้ว คุณาทาน
แก่ เพศเขตสังขาร กุศลสร้าง
เจ็บไข้หมดลมปราณ บุญประกอบช่วยแฮ
ตายประกาศเกียรติอ้าง อุโฆษซ้องสาธุการ

ถ้าหากก่อนดับจิต เพื่อนรักมีสติมั่นคง ไม่พื่นเฟือนลุ่มหลง ระลึกถึงชาติคุณ พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ พระมหากษัตริยคุณ อาจารยคุณ คุณของบิดามารดา ปู่ย่า ตายาย ภริยา ศีลอันตนพึงรักษา ทานที่ตนได้บริจาค เทวดา

ร่างกายนี้หนอไม่ใช่ของเรา ลมหายใจเข้าออก ความตาย นิพพาน ลูกที่ดี เพื่อนที่เด่น ขอทองคำเปลวและดอกไม้ธูปเทียนไปปิดทอง และไหว้ พระจุฬามณีเจดีย์ บนสวรรค์ วิญญาณ ของเพื่อนรักจะสำเร็จเป็น พระอรหัตต์ ตัดกิเลส สมุจเฉท ปหานเข้าสู่นิพพาน หรือไปสุขสำราญบนสวรรคชั้นดาวดึงส์ เสวยทิพยสุขทุกประการในประสาททองผ่องโสภา ประดับด้วยเพชรพลอยอันมีค่าสูงได้ ๑๐๐ โยชน์เป็นประ-มาณ มีน้ำทิพย์ดื่ม มีอาหารทิพย์บริโภค มีตาทิพย์ เห็นความสุข ความเจริญ ของ ลูกรัก มีหูทิพย์ ได้ยินเหตุการณ์ทั่วโลก มีเทพบุตรและเทพธิดาเป็นบริวารมากมาย

วันที่ ๒ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๑๗

คำไว้อาลัย

เมื่อพี่เล็กยังมีชีวิตอยู่ พี่เล็กเป็นพ่อบ้านที่ดีของครอบครัว เป็นบุพพการีสูงสุดของลูก พี่เล็กเป็นผู้ให้ความร่มเย็น ความอบอุ่น ความเมตตากรุณา แนะนำสั่งสอนบุตรหลานแม้พวกเราซึ่งมีศักดิ์เป็นน้อง ให้ปฏิบัติตนในทางที่ชอบที่ควร พี่เล็กเป็นบุตรของคุณอาว์ของข้าพเจ้า แต่พวกเราน้องๆบ้านปทุมวันมีความสัมพันธ์แนบแน่น และให้ความเคารพนับถือพี่เล็กเสมือนหนึ่งเราเป็นพี่น้องคลานตามกันมา พี่เล็กมีนิสัยโอบอ้อมอารี ใจคอกว้างขวาง ต่อญาติมิตร และเพื่อนฝูงทั่ว ๆ ไป

ข้าพเจ้าไม่คิดว่าพี่เล็กจะล่วงลับไปรวดเร็วอย่างนี้ ขณะที่ข้าพเจ้ากำลังศึกษาอยู่ ณ สหรัฐอเมริกา คืนวันหนึ่งฝันไปได้อย่างไม่น่าเชื่อว่า พี่เล็กไปเยี่ยมเยียน

ข้าพเจ้าถึงแดนโพ้นทะเล เมื่อข้าพเจ้าเขียนจดหมายเล่าความฝันนี้ให้กับภริยาฟังก็เป็นจังหวะเดียวกับจดหมายสวนทางจากกรุงเทพฯ ส่งข่าวจากภริยาขึ้นไปว่าพี่เล็กเสียๆแล้ว เห็นจะเป็นด้วยจิตระลึกถึงกันหรือพี่เล็กอาจจะเป็นห่วงอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ พี่เล็กถึงแก่กรรมด้วยอาการสงบท่ามกลาง ความ สลดใจ และ อาลัย อย่าง สุด ซึ้ง ของบุตรหลาน ตลอดจนน้อง ๆ จากบ้านปทุมวันนี้ ผลกุศลที่บุตรหลานและน้องๆได้บำเพ็ญอุทิศให้แก่พี่เล็ก และกุศลกรรมที่พี่เล็กได้บำเพ็ญไว้มากในภพนี้ จงบังเกิดผลบันดาลให้ดวงวิญญาณของพี่เล็กสู่สุคติในสัมปรายภพนั้น เทอญ.

น.ต. เชษฐ์ สุคันธวณิช ร.น.

โรงเรียนเตรียมทหาร

๒๒ ต.ค. ๑๗

อาลัย น.ท.เล็ก สุคันธวณิช

น.ท.เล็ก สุคันธวณิชเปรียบเสมือนบิดาหรือญาติผู้ใหญ่ ของชาวตลาดบางโพ ไม่ว่าบรรดา ลูกหลาน จะมีการงานอะไร ท่านเป็นต้องไปร่วมด้วยเสมอ เช่นร่วมจัดกฐิน ผ้าป่า ทำบุญบ้าน งานแต่งงาน ฯลฯ แม้ว่าการไปในงานจะเดินทางไปด้วยความลำบากเพียงไหน ถ้าเป็นงานของพวกเราแล้วท่านก็จะไปร่วมด้วยความเต็มใจ การที่ท่านมีนิสัยใจคอโอบอ้อมอารี มีเมตตาและไม่ถือตัว ทำให้พวกลูกหลานชาวตลาดบางโพซาบซึ้งในน้ำใจของท่านเป็นอย่างยิ่ง

คนชื่อเล็ก แต่ตัวใหญ่ ใจสปอร์ต
การบุญถอด ใจสู้ ไม่รู้ถอย
การงานดี มีกำลัง สร้างไว้คอย
ให้เรียบร้อย ไร้คนว่า แสนน่าชม
ท่านสร้างสม แต่ความดี ตอนที่อยู่
แต่ละผู้ แต่ละนาม ว่างามสม
ผู้พันเล็ก สุคันธวณิช น่านิยม
เชิญท่านชม ชั้นสวรรค์ ทุกชั้นเอย

อาวุธ วิมลสรกิจ (เจ้าของตลาดบางโพ)

และ ชาวตลาดบางโพ

กราบลุงที่รัก

ครั้งนี้ไม่ใช่ครั้งสุดท้ายที่จะนึกถึงลุง เสียงห้าวๆ ตัวสูงๆ ดวงตาที่แจ่มใส ตาลุงสวยกว่าใคร เพราะเป็นดวงตาที่มี แต่ ความรัก และ เมตตา กับหลานกับทุกคน---ทุกคน

เมื่อหลานยังเล็กเคยกินข้าวที่ลุงหาให้ แต่หลานยังไม่ทันจะคืนให้ลุงได้สักเม็ดคืนให้กับปากลุง ปากที่ชอบยั่วแต่คอยเตือนหลานรู้ทุกอย่าง ที่ออกจากปากลุง มันตรงจากใจ หลานโตขึ้น โตขึ้นหลานเคยทำผิด จำได้ว่าลุงเขกหัวหลานด้วยมือโตๆ มือโตๆ ของลุงที่ทำอะไรอะไรให้คนอื่นเสมอ โดยไม่หวังให้ใครมอบสิ่งตอบแทนลงในมือนั้น ลุงเป็นพ่อที่ดี และสามีที่ดีของครอบครัว ลุงเป็นมิตรที่ดีของพ่อแม่ของหลาน

แต่ไม่ดีเลย ไม่ดีเลยที่ลุงจากไปเร็วไป เร็วเกินไป ไม่ดีเลยที่ไม่มีลุงคอยเขกหัวหลานอีก

ลุงนอนอยู่ตรงนั้น ให้เขารดน้ำ ลุงคงไม่รู้หรอกว่า ใครทำอะไรให้กับลุงบ้าง ตาของลุงหลับสนิท ตาของหลานลืมอยู่แต่มันเห็นไม่ชัด น้ำตามันเปื้อนตาหลาน หลานเชื่อว่า ไม่ว่าลุงจะไปที่ไหน ที่ไหนทุกแห่งจะต้อนรับลุงอย่างยินดี เพราะลุงเป็นคนดี

ที่ๆ คนดีไป คือที่ดีๆ..... ที่ดีๆ หลานรู้แล้วและแน่ใจแล้วว่า ลุงอยู่ที่ไหน.......

ต๋อย

ระลึกถึง

การจากกันอย่างไม่มีวันกลับ จากกันอย่างกระทันหัน จากกันโดยไม่ทันเห็นใจ ไม่ทันได้สั่งเสีย สิ่งเหล่านี้เมื่อประสบกับผู้ใดย่อมเป็นการทรมานจิตใจที่สุด แต่เหตุการณ์เหล่านี้ก็ได้ประสบกับครอบครัวของเราจนได้ ในครอบครัวของเราซึ่งมีเพียง ๓ คน พ่อ แม่ ลูก เท่านั้น เมื่อขาดคุณพี่ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดี เราก็เหลือเพียง ๒ คนแม่ลูก คุณพี่เป็นหลักของครอบครัวเป็นคนร่าเริง เข้มแข็ง แม้ก่อนสิ้นลมเพียงชั่วโมงกว่าๆก็ยังมีเรื่องสนุกสนานมาเล่าให้ฟัง ทำให้นึกไม่ถึงเลยว่าเหตุการณ์อันเศร้านี้จะเกิดขึ้นได้ และเป็นความจริง แต่ทุกวันนี้เหตุการณ์ต่างๆก็ยังอยู่ในความทรงจำเสมอมา

คุณพี่เป็นคนใจบุญ ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ชอบทำบุญ ชีวิตในบั้นปลายของคุณพี่จึงมีแต่เรื่องการทำบุญเป็นส่วนใหญ่ ผลบุญกุศลที่คุณพี่ได้ สร้างไว้ในชาตินี้ จึงดลบันดาลให้จากไปด้วยอาการสงบ ไม่ต้องเจ็บปวดทรมาน ไม่ทุรนทุราย และขอให้ ผลบุญกุศล ที่ ครอบครัว ของเราได้สร้างร่วมกันมาจงนำดวงวิญญาณของคุณพี่ไปสู่สุคติในสัมปรายภพ

บุญนาค สุคันธวณิช

พ่อของลูก

พ่อเป็นพ่อที่ดีของลูก พ่อให้ทั้งความรัก ความเข้าใจ ความอบอุ่น เอาใจใส่ห่วงใยลูกเสมอ เลี้ยงดู ตักเตือน สั่งสอนเสมือนลูกยังเป็นลูกเล็กๆของพ่อ ถ้าลูกไปไหนกลับบ้านผิดเวลา พ่อจะนั่งคอย อยู่หน้าบ้าน บางครั้ง ก็จะออกมาคอยข้างนอกจนกว่าลูกจะกลับถึงบ้าน ถ้าบางวันลูกต้องไปงานแต่มิได้บอกไว้ก่อน พ่อจะนั่งคอยไม่ยอมทานข้าวก่อน เมื่อลูกกลับถึงบ้านถึงจะทานพร้อมกัน ลูกเคยบอกพ่อว่า ถ้าผิดเวลาช้า นักพ่อ ก็ ทาน ก่อนซิ พ่อกลับดุว่าใครจะกลืนลงคอ บางครั้งลูกเคยนึกว่า เท่านี้ก็ต้องห่วงด้วย โตแล้วก็ต้องรู้จักระวังรักษาตัวเองให้ดี แต่ลูกเคยได้ยินพ่อบ่นว่า ลูกน่ะไม่รู้หรอกว่า หัวอกพ่อแม่มีความรัก ความห่วง ต่อลูกมากแค่ไหน เมื่อลูก ยังไม่ถึงบ้าน ก็ ต้องนึกไป

ต่าง ๆ วันธรรมดาตอนเช้าพ่อกับลูกแทบไม่มีเวลาพูดคุยกันเลย นอกจากตอนเย็นหรือวันหยุดเราถึงจะอยู่กันพร้อมหน้า พ่อมักจะมีเรื่องตลก ขำขัน เล่าให้ฟังขณะรับประทานอาหาร แม้ว่าจะมีการขัดใจกันบ้าง ลูกเคยงอนกับพ่อ แต่พ่อก็ย่อมอภัยให้ลูกได้ พ่อใจดีมีเมตตาต่อลูกหลานและเด็กๆทุกคน พ่อมักจะอบรมสั่งสอน ตักเตือนให้เด็กที่อยู่ในความปกครองเป็นคนดี สิ่งเหล่านี้พ่อทำไปเพราะความรักความหวังดี ซึ่งเกิดจากใจจริงของพ่อ ถึงพ่อจะมีลูกเพียงคนเดียว แต่คนที่เรียกพ่อว่าพ่อด้วยความเต็มใจ ด้วยความรักมีมาก มีหลายคนขอสมัครเป็นลูกของพ่อ ซึ่งพ่อก็ได้ให้ความรักโดยทั่วถึง ลูกจำได้ดีว่าเมื่อลูกยังเล็กอยู่ถ้าลูกทำผิดหรือดื้อหลายๆครั้ง พ่อดุ บางครั้งก็โดนไม้เรียว ไม้เรียวของพ่อ คือกิ่งมะขามเวลาโดนตีห้ามวิ่งหนีพ่อถือสุภาษิตที่ว่า "รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี" ลูกเคยคิดอย่างเด็กๆว่าพ่อคงตีเราให้

ตาย เพราะเราเกิดมาเป็นผู้หญิงพ่อไม่รัก พ่อรักลูกผู้ชาย แต่เมื่อลูกโตขึ้นลูกถึงได้คิดได้ว่า การที่พ่อดุ พ่อว่า พ่อตี เพราะพ่ออยากให้ลูกเป็นคนดี รู้จักเกรงกลัวความผิด พ่อไม่เคยเลี้ยงลูกแบบตามใจจนเคยตัว จนเหลิง จะเอาอะไรต้องเอาให้ได้ ถ้าโดนดุ โดนว่า ก็มีการหนี เรา ๓ คน พ่อแม่ลูก แม้ว่าจะตกทุกข์ได้ยากอย่างไร พ่อก็ไม่เคยทิ้งลูกนาน เช่นคราวสงคราม พ่อก็ต้องเอาลูกไปฝากไว้กับคุณตา เพื่อความปลอดภัย แต่พ่อก็หมั่นไปเยี่ยมลูก เมื่อพ่อโดนย้ายไปอยู่นครราชสีมา ไม่นานพ่อก็มารับครอบครัวไปอยู่ด้วย เมื่อบ้านที่สะพานเหลืองถูกไฟไหม้ พ่อส่งลูกไปอยู่กับคุณลุงที่ร้านผดุงกิจ แต่พ่อก็หมั่นไปหาลูก ลูกคิดถึงก็มาหาพ่อได้ เราเห็นหน้ากัน อยู่เสมอไม่เคย แยก กัน อยู่ เพราะเหตุอื่นเลย

พ่อของลูกเป็นคนเข้มแข็ง อดทน รักสนุก ร่าเริง ไม่ถือตัวแต่ใจน้อย ซึ่งพ่อ

ก็รู้ตัวดีแต่พ่อบอกว่า พ่อเป็นคนใจน้อย ตามตำรา ระยะเวลา ๑๗ ปี ที่อยู่บางโพ พ่อรักบางโพมาก แม่เคยชวนให้กลับไปอยู่บางกอกน้อย แต่พ่อไม่ยอมกลับ ต้นเดือนธันวาคม พ่อพูดว่า พ่อจะไม่ยอมไปจากบางโพ จะขอตายที่บางโพ ซึ่งลูกมิได้คิดเลยว่าคำพูดของพ่อจะเป็นจริงและรวดเร็วเกินไป ระยะเวลาไม่ถึง ๑๐ วัน วันอังคารที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๑๖ เวลา ๑๕.๓๕ น. เป็นวันเวลาที่ลูกต้องจดจำไว้ชั่วชีวิตของลูกว่า ลูกต้องขาดพ่อ ขาดที่พึ่งทางกายทางใจไปโดยที่ลูกยังมิมีโอกาสได้ทดแทนพระคุณของพ่อเลย แม้แต่น้ำสักหยดลูกก็ยังไม่ได้หยอดให้พ่อดื่ม ลูกกับแม่ไม่ทันได้เห็นลมหายใจครั้งสุดท้ายของพ่อเลย เมื่อลูกทราบข่าวพ่อเป็นลม ลูกพยายามนึกว่าพ่อต้องหาย พ่อต้องไม่เป็นอะไรมาก ลูกขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายจงคุ้มครองพ่อ แต่เมื่อลูกกับแม่ไปถึงโรงพยาบาลทราบว่าพ่อสิ้นใจแล้ว ลูก

แทบเป็นลม ตัวพ่อยังอุ่นเนื้อยังนิ่ม หน้าพ่อเหมือนคนนอนหลับ ลูกเห็นน้ำตาข้างขวาของพ่อไหลซึม ลูกบีบนวดให้พ่อหวังจะให้พ่อฟื้น ลูกบอกพยาบาลขอรับพ่อกลับบ้านเราก่อนทางโรงพยาบาลก็ไม่ยอมให้กลับ ความคิดของลูกเชื่อว่าพ่อต้องฟื้นแต่เขานำไปเก็บเร็วเกินไป เพียง๑๗.๑๐ น. ก็เก็บเข้าห้องเย็นแล้ว กลางคืนหลังจากบอกตามบรรดาญาติแล้ว ลูกกลับเข้าบ้านรู้สึกเงียบเหงาว้าเหว่ที่สุด ตลอดคืนลูกนอนไม่หลับ ไม่ใช่เพราะความกลัวพ่อเลย แต่นอนไม่ได้ เพราะลูก คิด ลำดับภาพต่างๆ ของพ่อเมื่อพ่อยังอยู่พ่อทำอะไรบ้าง ลูกยังนึกเลยว่าตั้งแต่เช้าลูกยังไม่ได้พูดคุยกับพ่อเลยสักคำ จนกระทั่งสวดพระอภิธรรมผ่านไป ๑ คืน แล้วลูกเห็นถุงฝรั่งวางอยู่บนโต๊ะ ถึงนึกได้ว่า เช้าวันที่ ๑๑ ธันวาคม พ่อใส่บาตรเสร็จแล้วลูกกำลังจะไปทำงานพ่อถือถุงมายืนดักอยู่ที่ประตูรั้วแล้วบอกลูกว่า เอ้าของชอบของลูกเอาไป

ร.ร.ด้วย ลูกถามพ่อว่าอะไร พ่อบอกว่า ฝรั่ง แต่ลูกถือของมากแล้วขึ้นรถลำบาก เพราะเปิดเทอมวันแรก ลูกขอให้พ่อเก็บไว้ก่อน พ่อก็พยายามจะให้ลูกเอาไป ร.ร. ให้ได้ ลูกต้องบอกพ่อว่ากลับมาลูกจะทานจริงๆ ลูกไม่มีโอกาสได้ทราบเลยว่า นั่นคือการให้ครั้งสุดท้ายของพ่อ ลูกจำคำพูดของพ่อ หน้าของพ่อ ดวงตาของพ่อได้ชัดเจนไม่ลืมเลย ทุกครั้งที่ลูกนึกถึงภาพคำพูดต่าง ๆ ของพ่อลูกอดคิด อดร้องไห้ไม่ได้ บ่อยครั้งที่ลูกและคนอื่นฝันถึงพ่อ พ่อมักจะพูดว่าพ่อยังอยู่ พ่อยังไม่ตาย พ่อคงเป็นห่วงไม่ไปไหน

เมื่อพ่อยังอยู่ พ่อก็หมั่นสร้างกุศล ไม่ว่าจะด้านอุปการะคน ทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ ผลบุญเหล่านี้ คงช่วย ดล บันดาลให้ ดวงวิญญาณของพ่อไปสู่สุคติภพ ลูกขออุทิศส่วนกุศลต่าง ๆ ที่ลูกได้ทำไว้ให้ส่งดวงวิญญาณของพ่อไปสู่สรวงสวรรค์เทอญ.

จากลูก

คำปรารภ

เนื่องจากเมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๑๗ ทางสถานีฯ พร้อมด้วยสาธุชนผู้ใคร่บุญกุศลจำนวนหนึ่ง ได้เดินทางไปบำเพ็ญกุศล ณ วัดป่าอุดมสมพร จังหวัดสกลนคร เพื่อกราบนมัสการพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร และขอฟังธรรมต่อท่านด้วย การฟังธรรมครั้งนี้ ทางสถานีฯ ได้บันทึกเป็นเทปมาด้วย เพื่อนำออกถ่ายทอดให้บรรดาสาธุชนที่ไม่ได้ไปด้วยให้ได้ฟังโดยทั่วถึงกัน เพราะเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติต่อผู้สนใจอยู่มิใช่น้อย ครั้นถ่ายทอดออกอากาศไปแล้ว ได้มีผู้ฟังหลายท่านแจ้งความประสงค์มาว่า อยากจะได้เนื้อความธรรมะที่พระอาจารย์ฝั้นแสดงเป็นลายอักษร ทางสถานีฯ จึงดำริจัดพิมพ์ขึ้นเป็นรูปเล่มแบบ ส.ค.ส. ๒๕๑๘ เพื่อสนองความต้องการของท่านทั้งหลาย

สำหรับเนื้อหา สาระพระธรรมที่ท่านอาจารย์ฝั้นหยิบยกขึ้นแสดงนั้นนับว่าเป็นหลักธรรมที่ควรแก่การปฏิบัติ อย่างยิ่ง เพราะถ้าอ่านแล้วพิจารณาไป และฝึกหัดปฏิบัติไปด้วย จะเกิดประโยชน์ล้ำค่าต่อผู้ปฏิบัติอย่างแท้จริง

สถานี ๆ ขออนุโมทนาในเจตนาอันเป็นกุศลต่อทุกท่านในครั้งนี้ และขอให้ท่านที่ได้รับหนังสือเล่มนี้ จงสำเร็จประโยชน์สมความมุ่งหมาย ดังพระพุทธ-ภาษิตที่ท่านอาจารย์ฝั้นได้แสดงไว้ คือ "ธัมโม หเว รักขติ ธัมมจารี" ด้วยกันทุกท่าน เทอญ สวัสดี.

๐๑ ภาคพิเศษ กรมช่างอากาศ

กรุงเทพมหานคร.

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

พระรัตนตรัย คืออะไร คือ พระพุทธเจ้าหนึ่ง พระธรรมหนึ่ง พระสงฆ์หนึ่ง เรามี "พุทโธ" คือพระพุทธเจ้าเป็นสรณะที่พึ่ง "ธัมโม" คือพระธรรมเป็นสรณะที่พึ่ง "สังโฆ" คือพระสงฆ์เป็นสรณะที่พึ่ง รวมเป็นรัตนสามเท่านี้ที่เป็นสรณะที่พึ่งของเรา นอกนั้นพึ่งไม่ได้สักอย่างเดียว ถ้าใครมาว่าพึ่งสิ่งโน้นได้สิ่งนี้ได้ ทั้งหมดอย่าไปเชื่อเขา เชื่อพระพุทธเจ้าท่าน พระพุทธเจ้าเป็นสรณะที่พึ่ง นอกนั้นไม่มีที่พึ่งอะไรในสามโลก ตัวเราก็พึ่งไม่ได้ ข้าวของเงินทองก็พึ่งไม่ได้ ฤกษ์งานฤกษ์การก็พึ่งไม่ได้ ชาวบ้านร้านตลาดประเทศชาติก็ พึ่งไม่ได้ ขาดพระพุทธเจ้าองค์เดียว พึ่งอะไรไม่ได้สักอย่าง

พุทโธ คือพระพุทธเจ้า พุทธะ คืออะไร พุทธะ คือความรู้ ขาดความรู้ คนเราทำอะไรเป็นเล่า คือคนตายใช่ไหมล่ะ ทำอะไรก็ไม่ได้ พึ่งก็ไม่ได้ ต้องมีความรู้ ให้ดูตรงนี้ (ท่านชี้ที่หน้าอกซึ่งหมายถึงใจ) เรามีอันนี้เป็นที่พึ่งของเรา พุทธะ คือความรู้ ถ้ามีความรู้แล้วพึ่งได้หมด อะไร ๆ ก็พึ่งได้

เมื่อเรารู้แล้วก็ให้ทำ สิ่งใดที่เราไม่ได้ทำไว้ ก็ไม่มีอะไรเป็นที่พึ่ง อยากได้สิ่งใดก็ไม่ได้ เพราะเราไม่ได้ทำสิ่งนั้นไว้ ใคร ๆ ก็อยากได้ด้วยกันทั้งนั้น แต่ไม่ได้ทำไว้ ไม่ได้สร้างไว้ มันก็ไม่ได้น่ะซี ถ้าเราได้ทำไว้ ได้สร้างไว้ อยากได้สิ่งใดก็จะได้สิ่งนั้น เหมือนกับที่เราได้สร้างมา ถ้าเราไม่ได้ทำไว้ เช่น อยากได้ศาลา งบทุนมันก็ไม่ได้หรอก หากเราได้สร้างไว้ก็จักได้น่ะซี

นี่แหละคนเรา อุปมาเหมือนการทำนา คนไม่ได้ทำนา แต่ขอให้ได้ข้าว

เต็มยุ้งเต็มฉาง จะได้ข้าวใหม่ล่ะ มันก็ไม่ได้น่ะซี ถ้าเขาได้ทำไว้เต็มนาแล้ว ถึงไม่อยากได้ มันก็ได้ไม่ใช่เหรอ นี่แหละ..... รู้จักไว้

พระสงฆ์เป็นที่พึ่งของเรา เราก็พึ่งได้ สิ่งใดเราไม่ได้ปฏิบัติไว้ ก็พึ่งไม่ได้ พึ่งได้แต่สิ่งที่เราได้ปฏิบัติไว้เท่านั้น ให้พิจารณาเอา......พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ พระพุทธเจ้าอยู่ที่ไหนล่ะ พุทธะอยู่ที่ใจของเรา พุทโธ พุทโธ......นึกอยู่ที่ใจ ใจเป็นผู้ระลึก นี่แหละ – ให้ดูนี่ (ท่านชี้ตรงที่อกด้านซ้าย)

ดวงดีเป็นยังไง ดวงดี คือใจเราดีมีความสุขความสบาย เย็นอกเย็นใจ ไม่ทุกข์ไม่ร้อน ไม่วุ่นไม่วาย สบาย......ใจเราดี ทำอะไรก็ดี การงานก็ดี การเงินการทองก็ดี ทำมาหากินก็ดี ค้าขายก็ดี เป็นข้าราชการก็ดี ครอบครัวก็ดี ชาวบ้านร้านตลาดก็ดี ประเทศชาติก็ดี ไปไหนๆ ก็ประสบพบเห็นแต่สิ่งที่ดี เพราะใจเราดี เห็นไหมล่ะ จำไว้ซี

ถ้ากลัวผีกลัวสาง ให้นึก "พุทโธ พุทโธ......" ขึ้นมา ความกลัวก็จักหายไป จะกลัวทำไมล่ะผี ขณะ ที่ใจเราไม่ดี ก็นึก พุทโธ พุทโธ.....ขึ้นมา พุทธะ คือ ความรู้ เมื่อเรารู้แล้ว สิ่งที่ไม่ดีก็จักหายไป ถ้าใจมันขี้เกียจขี้คร้าน ก็ให้นึกพุทโธ ๆ ขึ้นมา คนขี้เกียจดีไหมล่ะ ไม่ดีไม่ใช่เหรอ เมื่อรู้ว่าไม่ดีก็เลิกเสียซี ขยันมาก ๆ ซี จึงจะดี

พุทโธ คือความรู้นี่แหละ จะเป็นใหญ่เป็นโตก็ต้องอาศัยความรู้ ไม่มีความรู้ก็เป็นไม่ได้ ถึงอยากได้ ก็ไม่ได้ เพราะตนไม่มีความรู้ ทำอะไรก็ไม่เป็น ถ้ารู้แล้ว ทำได้ ปฏิบัติได้ นี่แหละ ดวงดีละ พิจารณาดูว่าใจเราดีหรือยัง ถ้าใจเราดี ดวงเราก็ดี หมดเคราะห์ หมดโทษ.....

ดวงไม่ดีเป็นอย่างไร คือใจไม่ดีนี่แหละ ใจไม่ดี ทำอะไรก็ไม่ดี หาอะไรก็ไม่ดี การงานก็ไม่ดี ครอบครัวก็ไม่ดี ชาวบ้าน ร้าน ตลาด ประเทศ ชาติ ก็ไม่ดี ประสบพบเห็นสิ่งใด ๆ ก็ไม่ดี ที่ใจเราไม่

ดีนี่แหละ ดวงไม่ดีละ ใจไม่ดี ทำอะไรก็ไม่ดี เขียนหนังสือก็ไม่ดี เมื่อใจเราไม่ดีแล้วให้รู้สึก และนึก พุทโธ พุทโธ...... ขึ้นมา จนกว่าจะหาย ครั้นใจเราดีแล้วความชั่วทั้งหลายก็หายไปหมด

เปรียบ อุป มา เหมือน กับความ มืด เมื่อเราจุดไฟขึ้นความมืดก็หายไป ฉันใด เมื่อใจเราดีแล้วความชั่ว ทั้งหลาย ก็หายไป ฉันนั้น ตอนนี้คงรู้จักดวงดีกันแล้ว ต่อไปอย่าไปให้หมอดู เขาโกหกเอาเปล่า ๆ คนเรามักหลง ให้คนหลอกกินเงิน ถูกคนหลอกลวง ให้รู้ไว้น่ะ

พระพุทธเจ้าให้นั่งพิจารณาดู และให้เข้าวัดทุกวัน จะนั่งอยู่ก็ดี จะนอนอยู่ก็ดี กราบที่พึ่งของเราเสียก่อน คือกราบครั้งที่หนึ่ง "พุทโธ" นึกถึงพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งของเรา กราบครั้งที่สอง "ธัมโม" นึกถึงพระธรรมเป็นที่พึ่งของเรา กราบครั้งที่ ๓ "สังโฆ" นึกถึงพระสงฆ์เป็นที่พึ่งของเรา เข้าวัดพักนี้แหละ เอาใจของเรานึก พุทโธ ธัมโม สังโฆ สามหนแล้ว

มารวมว่า พุทโธ พุทโธ พุทโธ......อย่าง-เดียว รักษากาย หลับตาหลับปาก ลิ้นก็ไม่กระดุกกระดิก ระลึก "พุทโธ" ไว้ในใจ นี่แหละ เขาวัดกันตรงนี้ (ท่านเอาคืบนิ้วชี้วัดตรงที่หัวใจ) วัดเพื่อเหตุใด เพื่อให้รู้ว่า ใจเราน่ะดีหรือไม่ดี ใจดีเป็นอย่างไร ใจเราดีก็มีความสุข ความสบาย เย็นอกเย็นใจ ไม่เดือดไม่ร้อน พุทโธ - กายเราเบิกบาน พุทโธ - ใจเราสว่างไสว พุทโธ -- ใจเราผ่องใส เหมือนน้ำใส กระ-จกใส หรือแก้วใส เห็นตนเป็นบุคคลอื่น มองเห็นเรามองเห็นเขา มองเห็นงานมองเห็นการ มองเห็นความสุขความทุกข์ของเรา

เราเกิดมา...มองเห็นเรามีชีวิต เราก็รักชีวิตของเราไม่ใช่เหรอ เราก็รักของของเราไม่ใช่เหรอ ใคร ๆ ก็มีชีวิตเหมือนกันทุกคน รักชีวิตและสิ่งของด้วยกันทุก-คน เมื่อเป็นเช่นนี้ มนุษย์เราก็ไม่ควรเบียดเบียนซึ่งกันและกันซี่ เขาเบียดเบียนเรา เราก็ไม่ชอบไม่ใช่เหรอ เราเบียดเบียนเขา เขาก็ไม่ชอบไม่ใช่เหรอ เขาขโมยเรา

มันก็ไม่ดีไม่ใช่เหรอ อยากได้ไหมล่ะ เราขโมยเขา มันก็ไม่ดีเหมือนกัน เขามาฆ่าเราล่ะ เราก็ไม่อยากได้ มันไม่ดี เราไปฆ่าเขาล่ะ เขาก็ไม่อยากได้ มันไม่ดี เมื่อเป็นเช่นนี้ มนุษย์เราก็อย่าเบียดเบียนซึ่งกันและกันซี

หัวใจคนน่ะ มันมืดดังกลางคืน เพราะไม่ได้เข้าวัด ดูซี มองเห็นตัวเห็นตนเมื่อไรล่ะ นี่แหละ บ้านเมืองของเราจึงวุ่นวายนัก เหตุเพราะไม่นึกถึงตัวเราตัวเขา เช่นพาเขาไปจี้บ้าง พาเขาไปปล้นบ้าง ทำให้สัตว์ทั้งหลายตกทุกข์ได้ยากวุ่นวายไปหมด อย่างนี้มันจะดียังไง หากมองเห็นตนก็จะระลึกถึงตัวเองได้ นี่แหละเข้าถึงวัดแล้ว คือวัดใจเราให้รู้ว่า ใจเราดี - ไม่ดีอย่างไร ดังอธิบายให้ฟังแล้ว

ข้อสำคัญพึงให้เข้าใจ ของดีของไม่ดีให้รู้ อันนี้ดี อันนั้นดี อะไรบ้างที่ดีให้หาเข้ามา อาตมาหามาแล้ว พระพุทธเจ้าท่านก็หา ท่านเสด็จออกสู่อภิเนษกรมณ์ กระทำทุกรกิริยาอยู่ถึงหกปี ท่าน

จึงได้ตรัสรู้ ครั้นรู้แล้ว ท่านได้วางศาสนาไว้ให้แก่พวกเรา ได้สอนได้เรียนและปฏิบัติกันอยู่เวลานี้

เมื่อก่อนนี้ (ชาวอินเดีย) พากันถือศาสนาพราหมณ์ เช่นถือฤกษ์ดียามดี เคราะห์ดีเคราะห์ร้าย ถือโลกวิลาศ เสดาะเคราะห์เสดาะนาม เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว ท่านไม่สอนแบบพราหมณ์ ท่านเลิกหมด คนเราที่เกิดมาในโลกนี้ มีความปรารถนาอยู่สามนัยไม่ใช่เหรอ

นัยหนึ่ง ต้องการวัตถุ ข้าวของ เงินทองมาก ๆ

นัยสอง ต้องการรูปสวยๆ งามๆ อายุยืนนาน ไม่มีโรค ไม่มีภัย

นัยสาม ต้องการมีสติปัญญา เฉลียวฉลาด

แต่เหตุใดเล่า คนเราจึงมักไม่สมความมุ่งมาดปรารถนา คือเราไม่ได้ทำไว้ไม่ได้สร้างไว้ ถ้าทำไว้แล้ว ไม่ต้องปรารถนาก็ได้เอง

อานิสงส์การมีทรัพย์มาก คือเราได้สร้างไว้ เราได้ทำไว้ เราได้บริจาคไว้ ทรัพย์สมบัติอันนี้แหละเป็นของเรา ตามเราไปในภพใดชาติใด ทั้งปัจจุบันและเบื้องหน้า จะเป็นคนไม่อดไม่อยาก เพราะเราได้ทำของเราไว้แล้ว ได้สร้างไว้แล้ว เป็นของของเราแล้ว โจรหรือมารจะมาแย่งชิงของเราก็ไม่ได้ เป็นของของเราแน่นอน ถ้าเราไม่ได้ทำไว้ ถึงอยากได้มันก็ไม่ได้น่ะซี อานิสงส์ของการให้ทานการสละ และการบริจาค เป็นของของเราทั้งหมด ไม่ใช่เป็นของใคร เพราะเราได้ทำของเราไว้ เหมือนกับการรับประทานอาหาร เรารับแล้วใครอิ่มล่ะ เราอิ่มไม่ใช่เหรอ เรามีแรงไม่ใช่เหรอ คนไม่รับเขาก็ไม่อิ่ม ไม่มีแรง เมื่อเราทำบุญบุญนี้ก็เป็นของเรา ไม่ใช่เป็นบุญของพระพุทธเจ้า ไม่ใช่เป็นของพระอริยเจ้า ไม่ใช่เป็นของพระสงฆเจ้า ย่อมเป็นของของตนนี่แหละ พึงระลึกไว้ ที่เราได้ทำทานไว้แล้ว ย่อมเป็นคนไม่อดไม่อยากเพราะผลทานนั้น เมื่อเกิดมาในภพใดชาติใดก็ดี แม้ในปัจจุบันนี้ก็ดี ย่อมเป็นคนไม่ทุกข์ไม่จน

นัยสอง ต้องการรูปสวยๆงามๆ แต่บางคนทำไมไม่สวยล่ะท่านให้รักษาศีล ศีลห้าน่ะจำได้ไหม อย่าไปโกหกกับพระหลายอย่าไปขอกับพระมากรู้ไหมล่ะศีลน่ะ เราได้มาตั้งแต่เกิดแล้ว จะไปขอกับใคร อีกล่ะ ศีลห้าเปรียบได้แก่ขาสอง แขนสอง ศีรษะหนึ่ง ได้ตัวศีลห้ามาพร้อมแล้ว จะไปขอศีลห้ากับใครอีกล่ะ จะไปขอศีรษะกับใคร จะไปขอแขนขอขากับใครล่ะ ใครเล่า เขาจะให้ หือ !

เมื่อเรามีนะโมแล้ว ท่านบอกว่า พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสรณะที่พึ่ง อย่าเอาห้าอย่างนี้ (ศีร์ษะหนึ่ง แขนสอง ขาสอง) ไปทำเป็นโทษห้า คือ
ทำปาณา – ก็โทษ ไม่ใช่ศีล ท่านให้ละเว้น
อทินนา – ก็โทษ ไม่ใช่ศีล ท่านให้ละเว้น
กาเม – ก็โทษ ไม่ใช่ศีล ท่านให้ละเว้น
มุสา – ก็โทษ ไม่ใช่ศีล ท่านให้ละเว้น
สุรา – ก็โทษ ไม่ใช่ศีล ท่านให้ละเว้น
ทั้งนั้น

เดี๋ยวนี้เรื่องยุ่งยากเกิดขึ้นมาก ก็เพราะห้าอย่างนี้เท่านั้น ไม่ได้ยุ่งยากจากอย่างอื่นเลย คือกลัวคนมาฆ่า กลัวคนมาขโมย กลัวคนทำผิดในกาม กลัวคนมุสาฉ้อโกงหลอกลวง กลัวคนขี้เมามาอาละวาดเหล่านี้ มีใครอยากได้หรือไม่ เมื่อไม่อยากได้ ท่านให้ละเว้นเสีย ผู้ใดละเว้นจากโทษห้าอย่างนั้นได้แล้ว ก็จักเป็นคนสวยคนงามมีความสุขความสบาย......ท่านว่า "สีเลนะสุคะติงยันติ" คนจะไปสู่สุคติได้ก็เพราะศีล "สีเลนะโภคะสัมปะทา" ผู้จะถึงพร้อมด้วยโภคสมบัติได้ก็เพราะศีล อันนี้คือผลที่ได้ละเว้นจากโทษห้า เมื่อโทษไม่มีแล้ว ทำอะไรก็สะดวก ไม่ขัดไม่ข้อง จะมีอันใดเล่า คนขโมยก็ไม่มี คนฉ้อโกงหลอกลวงก็ไม่มี การฆ่ากันก็ไม่มี การผิดในกามก็ไม่มี คนเมาสุราก็ไม่มี เมื่อเป็นเช่นนี้ เราจะทำการงานอะไรก็สะดวก มีความสุขกายสบายใจ มีแต่ความเจริญ ไม่อดไม่อยาก ทำมาค้าขายทำไร่ทำนาทำสวน ทำราชการ ทำงานใดๆ ไม่ขัดไม่ข้อง สะดวก

ทุกอย่าง เพราะคนเรามีศีล คือกายวาจาใจเป็นปกติดีแล้ว ทำอะไรก็ดีมีความเจริญทุกอย่าง.....เข้าใจหรือยัง

นี่แหละ ที่พวกเราพากันมาประกอบการบุญการกุศล เข้าวัดเข้าวา คนเข้าวัดนั้นมีน้อย เพราะคนตามืดมีมาก จึงไม่เห็นวัด ตาไม่ได้เข้าวัด ที่มาวัดนี่ต้องวัดทุกคนน๊ะ รู้จักวัดหรือยัง วัดอย่างนี้ (ท่านเอานิ้วชี้กับนิ้วหัวแม่มือ วัดตรงตำแหน่งของหัวใจ) วัดตรงนี้นะ นี่ที่พักไม่ใช่เหรอ (ท่านชี้ที่ศาลา) ไม่ใช่วัด นี่! วัดตรงนี้ (ท่านชี้ตรงหัวใจอีก) เข้าวัดทุกวัน ๆ ซี ในรถก็เป็นวัด ในรถก็วัดน่ะ วัดตรงนี้ (ท่านชี้ที่หัวใจ) เดินยืนวัดได้ทั้งนั้น คนเราไม่รู้จักวัด นั่งในรถน่ะวัดสิ วัดให้รู้ว่าใจเราดีหรือไม่ดี ถ้าใจเราไม่ดีก็นึก พุทโธ พุทโธ......ขึ้นมา ไม่ดีมันก็จะหายไป มิใช่อื่นไม่ดี ใจเราต่างหากที่ไม่ดี เมื่อใจเราไม่ดีแล้ว สิ่งที่ประสบพบเห็นก็ไม่ดี ของไม่ดีเราก็ไม่อยากได้ มิใช่คนอื่นเขาว่าอะไร ๆ เราไม่ดี แท้ที่จริงใจเราซีไม่ดี ให้คิดดู.....

อุปมาให้เห็นดังนี้ เช่น บุตรกับบิดามารดา ภรรยากับสามี รักกันมากที่สุดไม่ใช่เหรอ เรารักใคร่ชอบใจกันปานใดให้รู้ เมื่อใจเราดีด้วยกันทั้งสองฝ่ายแล้วก็ไม่ทะเลาะกันไม่ใช่เหรอ แต่ถ้าใจเราไม่ดีกันแล้ว ก็ทะเลาะกันวุ่นวายกันใช่-ไหม นี่แหละ เพราะใจไม่ดีด้วยกัน จึงเกิดทะเลาะกันขึ้น นี่ก็เหมือนกัน ถ้าใจไม่ดีก็จะประสบพบเห็นแต่สิ่งที่ไม่ดี เมื่อเห็นสิ่งที่ไม่ดีให้นึก พุทโธ พุทโธ......ตัดมันเสีย เพราะเราไม่ต้องการสิ่งเหล่านั้น ถ้าใจเราดี รูปร่างผิวพรรณก็มีน้ำมีนวล ดูสวยงาม หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ก็เพราะใจเราดีแล้ว หรือว่าไง คนใจดีทำงานการอะไรก็แคล่วคล่อง ถูกต้องทุกอย่าง เกิดผลดีงามตามมา ถ้าดับขันธ์ในขณะใจดีใจสบายทำบุญทำกุศล ทำคุณงามความดี ก็จักได้ไปเป็นเทพบุตรเทพธิดา พระอินทร์พระพรหม บนสวรรค์พู้น...ถ้าไม่ได้ไปสวรรค์จะมาเกิดเป็นมนุษย์ชั้น "มนุสโส" ซึ่งสูงกว่ามนุษย์ธรรมดาสามัญ จักได้เป็นท้าว

พระยามหากษัตริย์ เป็นเศรษฐีคหบดี เป็นคนสวยงามมั่งมีศรีสุข เป็นคนไม่ทุกข์ไม่จน ไม่อดไม่อยาก เป็นนายร้อยนายพัน นายพลจอมพล ดังกล่าวมานี้แหละ คือผลของความเป็นคนใจดี ใคร ๆ ก็อยากได้ดีทุกคนไม่ใช่หรือ แต่ทำไมจึงไม่ได้ล่ะ ก็เพราะเป็นคนใจไม่ดีน่ะซี จึงมีรูปร่างขี้ร้ายขี้เหร่ หน้าตาบิดเบี้ยวใช่ไหมละ ใจไม่ดีแล้วรูปร่างก็ไม่ดี ทำอะไรก็ไม่ดี ไม่สวยไม่งาม ครั้นดับขันธ์แล้วจะไปเกิดเป็นอะไรล่ะพู้น...ไปเกิดเป็นเปรต เป็นสัตว์ดิรัจฉาน สัตว์นรก ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ก็เป็นคนต่ำช้าเลวทราม เป็นใบ้เป็นบ้า เสียจริตผิดมนุษย์ทั้งหลาย จมูกบี้หูหนวก ตาบอด ปากหยิกกระจอกงอกง่อย ขี้ทูต กุดถังตกระกำลำบาก นี่แหละ ใจไม่ดีเป็นอย่างนี้ จะว่าไง อยากได้ไหมล่ะ

เพราะฉะนั้น ให้เข้าวัด คือวัดดูที่ใจของเราน่ะ ให้รู้ว่าดีหรือไม่ดี เมื่อเห็นว่าใจไม่ดี ก็ให้นึก "พุทโธ พุทโธ..."

ขึ้นมา โทษก็จะไม่เกิดแก่เรา เราไม่อยาก ได้ใช่ไหม เมื่อโทษไม่เกิดแล้ว ความดีทั้งหลายก็จักเกิดแก่เรา เราจะได้สิ่งใดก็ล้วนแต่ที่ดี ๆ งาม ๆ ทั้งนั้น เข้าใจหรือยัง เป็นคนใจดีหรือยัง

เรานับถือพระพุทธศาสนา อะไรเป็นพระพุทธศาสนา ตัวศาสนาอยู่ที่ไหน ท่านบัญญัติศาสนาไว้ที่ไหน ธรรมทั้ง-หลายอยู่แห่งใดเล่า ท่านก็บัญญัติตัวคนนี่แหละเป็นพระพุทธศาสนา ท่านไม่ได้สอนดินฟ้าอากาศต้นไม้ภูเขาเหล่ากอ เรื่องนี้ทางจังหวัดโน้น... อาจารย์มหาวิทยาลัยมาบอกว่า "ศาสนาคำสั่งสอนของพระ-พุทธเจ้าเทศนาว่า บุญบาปนรกสวรรค์เหลือเชื่อ" อาตมาว่า "จะเชื่อหรือไม่เชื่อก็แล้วแต่..." ศาสนาคืออะไร อะไรเป็นศาสนา ศาสนาแปลว่ายังไง ศาสนาก็คือคำสั่งสอน ท่านสอนอะไร ท่านสอนคน สอนกาย สอนวาจา สอนใจของคน สอนเพื่อเหตุใด สอนกายวาจาใจของคนเพื่อให้ละความชั่ว ให้ละความชั่วเพื่อเหตุใด

เพื่อไม่ให้เราได้ทุกข์ได้ยาก ได้ความลำบากรำคาญ ไม่ให้อดไม่ให้จน ให้พ้นจากตกทุกข์ได้ยาก นี่แหละ ท่านสอนอย่างนี้ ความทุกข์ยากลำบากน่ะเราอยากได้หรือ ความทุกข์ยากลำบากนั้นก็คือนรกนั่นเอง ความทุกข์มิใช่อยู่บนท้องฟ้าอากาศ ทุกข์อยู่ตรงไหน บาปก็อยู่ตรงนั้นนรกก็อยู่ตรงนั้น ผู้ใดได้ยินได้ฟังแล้วพิจารณาให้เห็นให้รู้ ประพฤติไม่ดีก็ได้ทุกข์ได้ยาก ท่านสอนให้เราทำคุณงามความดี เพื่อให้เรามีความสุข ความสบายและมีความเจริญ ความสุขความเจริญนี่แหละเป็นตัวบุญละ อะไรล่ะเป็นสุขกาย–ใจของเราน่ะซีเป็นสุข กาย–ใจของเราได้ดี ไม่ใช่สิ่งอื่นได้ เชื่อหรือไม่เชื่อก็แล้วแต่... อะไรดี–ไม่ดีก็ให้พิจารณาดูบุญนั่นแหละคือความดี ความสุขความสบาย ความไม่ทุกข์ไม่ยาก ความไม่ลำบากรำคาญ ความไม่อดไม่จน เรามีอายุอยู่ได้ก็เพราะบุญ พระท่านบัญญัติเป็นศาสนาไว้ดังนี้

การทำบุญ บางแห่งมีคนเขาว่า "ทำบุญก็ไม่เห็นตัวบุญ" ทางเมืองโคราชก็ว่า "ทำบุญน่ะเห็นตัวไหม" เหมือนสูบบุหรี่ไหม" อาตมาบอกว่า "อ้าว! ทำไมจึงว่ายังงั้นเล่า" เขาว่า "มันไม่เห็นโต (ตัว) บุญนี่" แล้วถามเขาว่า "บุญเป็นยังไง" เขาว่า "ไม่รู้" ถามเขาว่า "บาปเป็นยังไง" เขาว่า "ไม่รู้" จึงว่า "คนไม่รู้บุญรู้บาปจะเห็นได้ยังไง บาปก็นั่งอยู่นี่ บุญก็นั่งอยู่นี่ จะว่ายังไงล่ะคนไม่รู้" แล้วบอกเขาต่อไปว่า "เรื่องของบุญน่ะเป็นยังงี้ เอ้า! ฟังดูซี ใจเรามีหรือไม่มี เราทำคุณงามความดี ใจเราดีมีความสุขความสบาย มีไหม? เขาตอบว่า "มี" แน่..."จะว่าไม่มีได้ยังไงล่ะ ส่วนบาปนั้น มีอาการและลักษณะเป็นดังนี้ ให้ดูในตัวเราว่ามีไหม เช่น เราทำไม่ดี ใจเราไม่ดี แล้วเกิดทุกข์เกิดยาก เดือดร้อนวุ่นวายต่าง ๆ มีไหม?" เขาตอบว่า "มี" "นั่นแหละตัวบาปละ ตัวบาปก็คือความทุกข์ยากดิ้นรน เดือดร้อนต่าง ๆ ที่เกิดกับตัวเรา คือ ศีรษะดำ ๆ คอกิ่ว ๆ ไม่ใช่อื่นหรอก"

ปริมณฑลศาสนาท่านตรัสว่า ไม่น้อยไม่ใหญ่ เท่าตัวคนนี่แหละ คือความกว้างหนึ่งศอกกำมา ความหนาหนึ่งคืบ ความยาวหนึ่งวา อยู่ที่ไหนล่ะ 'กว้างศอก ยาววาหนาคืบ' น่ะ อยู่ที่ตัวเรานี่แหละ วัดจากไหล่ซ้ายถึงไหล่ขวานี่ ศอกกำมาไม่ใช่เหรอ (ท่านชี้นิ้วประกอบ) วัดจากหน้าอกจดสันหลัง ก็คืบเดียวไม่ใช่เหรอ (ท่านใช้นิ้วคืบวัดตรงสีข้าง) วัดจากศีรษะมาจดพื้น ก็วาเดียวไม่ใช่เหรอ (ท่านชี้ที่ศีรษะลงมาพื้น) นี่แหละมีเท่านี้ ทุกข์ก็อยู่ในนี้ สุขก็อยู่ในนี้ ชั่วก็อยู่ที่นี่ ดีก็อยู่ที่นี่ ไม่ใช่อยู่ที่อื่น เราเกิดมาทั้งหมดมีเท่านี้ เพราะฉะนั้น ท่านให้พิจารณาเลือกเฟ้น นำเอาธรรมะมาประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดคุณงามความดี มีความสุขความสบาย และความเจริญแก่ตัวเรา ท่านให้รักษาศีล ก็คือให้รักษากายวาจาให้เรียบร้อย และรักษาใจให้ดี โดยหมั่นภาวนาว่า "พุทโธ พุทโธ....เปรียบเหมือนเรารับประทานอาหาร เราก็เลือก

รับไม่ใช่เหรอ เช่นแกงหรือปลา เราจะรับทั้งหมดหรือ เราก็เลือกรับไม่ใช่เหรอหรือไม่เลือก ก็ต้องเลือกซี มิฉะนั้นก้างก็จะขวางคอตายเท่านั้นแหละ ใจเรานี้ก็เหมือนกัน มีทั้งดีทั้งชั่ว ก็ต้องพิจารณาเลือกเฟ้นรับเอา เป็นต้นว่า ใจทุกข์ใจยากใจนรกใจสวรรค์ ใจจนใจมั่งมีศรีสุข มีอยู่ทั้งนั้น ให้เราเลือกเอาซี ถ้าจะให้ใจดีก็นึก พุทโธ พุทโธ...นี่แหละเป็นที่พึ่งของเรา ไม่มีอื่นไกล

กรรมก็เป็นของเรา เป็นที่พึ่งของเราเหมือนกัน ท่านกล่าวว่า "กัมมัสสโกมุหิ..." มีกรรมเป็นของตน เป็นที่พึ่งของตน มิใช่อื่นไกล กรรมไม่ได้อยู่บนฟ้าอากาศ ภูเขาเหล่ากอ ในบ้านในเมือง ในถนนหนทาง กายกรรม กรรมเกิดจากกาย วจีกรรม กรรมเกิดจากวาจา มโนกรรม กรรมเกิดจากใจ ไม่ใช่เกิดจากที่อื่น ไม่เป็นอย่างอื่น เป็นของของเรา ทำกรรมที่เป็นบุญหรือเป็นบาปอย่างใด ย่อมได้รับผลอย่างนั้น ดังที่ท่านว่า "กัลยาณัง วา ปาปกัง วา ตัสส

ทายาโท ภวิสสามิ" เราทำกรรมอันใดไว้ เป็นบุญหรือเป็นบาปก็ตาม เราจะได้รับผลของกรรมนั้นสืบไป

ตามเนื้อความดังกล่าว เราจะรู้ได้ว่า กรรมดีหรือกรรมชั่วเป็นอย่างไร "กัลยาณัง" คือกรรมดี ก็ได้แก่ใจเราดีนั่นแหละ ใจเราดี มีความสุขความสบาย เย็นอกเย็นใจ ไม่ทุกข์ไม่ร้อน สบาย... นี่แหละคือกรรมอันดี ผลที่ได้รับก็เป็นความดี ทำอะไรก็ดี นั่งก็ดี นอนก็ดี เดิน-ยืนก็ดี ไปไหน ๆ ก็ดี "ปาปะกัง วา สุกัง" ผลที่ได้รับอันเป็นโทษ คือใจเราไม่ดีไงเล่า เมื่อใจไม่ดี ทำอะไรก็ไม่ดี ทุกข์ยากวุ่นวายเดือดร้อน ไปไหนก็ได้รับความลำบาก เมื่อพิจารณารู้แล้วว่า กรรมดีเป็นยังไง กรรมชั่วเป็นยังไง ก็ให้เลือกเฟ้นเอาแต่กรรมที่ดีซี ภาวนา "พุทโธ พุทโธ พุทโธ..." ทำใจให้เบิกบาน ดังได้อธิบายให้ฟังแล้ว นี่แหละพากันจำไว้

พวกเรานี่รู้จักพระกันหรือยัง นี่ไงล่ะพระ (ท่านชี้ที่ตัวซึ่งหมายถึงรูปธรรม-นามธรรม) ทุกคนให้รู้จักพระ ต้องกราบพระ (ท่านหมายถึงพระธรรม คือกาย-ใจ) อย่าเที่ยวหาแต่พระข้างนอกน๊ะ ในบทพระธรรมคุณท่านว่า "เอหิปัสสิโก" จงเรียกร้องสัตว์ทั้งหลายให้มาดูธรรม ท่านไม่ให้ไปดูธรรมภายนอก (หมายถึงสิ่งนอกกาย-ใจเรา) ท่านให้มาดูธรรม ดูธรรมที่ไหนเล่า ก็ดูรูปธรรม-นามธรรมที่ตัวเรานี่แหละ รูปธรรมก็คือสภาพร่างกายของเรา มีขาสอง แขนสอง ศรีษะหนึ่ง นามธรรมก็คือดวงใจของเรา ผู้คิดผู้นึก "โอปะนะยิโก" ให้น้อมเข้ามา "ปัจจัตตัง. "สัตว์ทั้งหลายพึงรู้จำเพาะตัวเท่านั้น ธรรมอันนี้ ใครทำมาให้เป็นล่ะ หรือใครแต่งให้เป็น – ที่นั่งอยู่นี่น่ะ ไม่มีใครแต่งได้สักคน ถ้าบิดามารดาแต่งได้ทำได้ ทำไมไม่ทำลูกแต่งลูกให้สวย ๆ ล่ะ คนหูหนวกตาบอดก็อยากได้ยังงั้นเหรอ บิดามารดา

อยากให้ลูกดี อยากให้ลูกสวยงาม ทำไมไม่แต่งเอาล่ะ อันนี้ต้องแล้วแต่พระธรรม พระธรรมนั่นแหละจะมาตบแต่งให้ ท่านกล่าวไว้ว่า "ธัมโม หะเว รักขะติ ธัมมะจารี" ธรรมนั้นแล ย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม ดังนี้ ใครปฏิบัติธรรมดี ความดีก็มีแก่ผู้นั้น ใครปฏิบัติไม่ดี ความไม่ดีก็มีแก่ผู้นั้น กล่าวถึงรูปธรรม–นามธรรมนี้ รวมเป็นพระธรรมทั้งหมดนับได้แปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ ซึ่งมีอยู่ในตู้พระไตรปิฎก พระไตรปิฎกนั้นก็คือ พระสูตร พระวินัย พระปรมัตถ์ นี่แหละ–คือพระแท้ ๆ ละ พระทั้งสามองค์นี้รักษาเราอยู่ ถ้าขาดพระสามองค์นี้แล้ว หมอก็รักษาไม่ได้ ปิฎกทั้งสามนี้เรียกอีกอย่างว่า สุตตปิฎก วินัยปิฎก ปรมัตถปิฎก ดังนี้ สุตตปิฎก มีสองหมื่นหนึ่งพันพระธรรมขันธ์ วินัยปิฎกมีสองหมื่นหนึ่งพันพระธรรมขันธ์ ปรมัตถปิฎกมีสี่หมื่นสองพันพระธรรมขันธ์ รวมทั้งสามปิฎกเป็น

แปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ พระธรรมทั้งสามปีฎกนี้อยู่ที่ไหนเล่า สุตตปิฎกนั้นคือสูดลมหายใจเข้า (ท่านสูดลมเข้าปอดประกอบ) ลมหายใจที่สูดเข้าไปนี้ คือ สุตตปิฎก วินัยปิฎกก็คือ ได้แก่ลมหายใจออก ปรมัตถปิฎกนั้นได้แก่ผู้รู้ข้างในนี้ (ท่านชี้ที่กลางอกหมายถึงใจ) รวมพระธรรมทั้งสามปีฎกนี้ ได้รักษาชีวิตอินทรีย์เราให้คงอยู่ ไม่ให้แตก ไม่ให้ทำลาย พระสูตร พระวินัย พระปรมัตถ์ นี่แหละคือ พระสามองค์ละ คนจะตายนั้นหายใจไหมเล่า ก็ไม่หายใจซี ถ้าไม่มีลมหายใจแล้ว ใครทำให้เราเป็นล่ะ หรือเราจักทำให้เป็นเอง ก็ทำไม่ได้ซี ไม่รู้ว่าใครทำให้เรามีลมหายใจ เวลานอนหลับอยู่ลมหายใจก็รักษาเราอยู่ พระสูตรนี่แหละรักษาเราอยู่ ให้รู้จักไว้ ต้องกราบต้องไหว้พระองค์นี้อยู่เสมอ ๆ เมื่อเราปฏิบัติดีต่อพระท่าน พระท่านก็นำความดีมาให้เรานำเราไปสู่สุคติ ถ้าเราปฏิบัติไม่ดี ธรรมนี้ก็นำเราไปสู่ทุคติ จะว่ายังไงเล่า จำได้หรือยังล่ะ

นี่แหละ - ธรรมะ คือคำสั่งสอนของององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สรุปหัวข้อแล้ว ได้ใจความว่าพระพุทธศาสนานั้น คือกายกับใจ อันเป็นที่ตั้งแห่งพระพุทธศาสนา เป็นที่ตั้งแห่งมรรคและผล เป็นที่ตั้งแห่งความสุขความเจริญ เมื่อเราท่านทั้งหลายได้ยินได้ฟังแล้ว จงใช้ - โยนิโสมนสิการ พากันกำหนดจดจำ แล้วนำไปประพฤติปฏิบัติ ฝึกหัดตน เพื่อให้พ้นจากทุกข์จากภัยพิบัติ อย่ามีความประมาทหมั่นเจริญภาวนา พุทธานุสสติ-ธัมมานุสสติ-สังฆานุสสติ เป็นเนืองนิตย์ จะประสบอิฏฐวิบูลย์มนุญผ ลเจริญชนม์เจริญสุข ทุกทิพาราตรีกาล ดังได้แสดงมาด้วยประการะฉะนี้ ฯ

(**คุณสงบ - คุณสุชาติ**

ถอดจากแถบบันทึกเสียง.)

ไขความ :– "โยนิโสมะนะสิการ" คือ ตริตรองให้รู้จักสิ่งที่ดี หรือชั่วโดยอุบายที่ชอบ คำว่า "ตริตรอง" นั้น ประกอบด้วยองค์ ๔ ประการ คือ :–

๑. ความมุ่งหมายแห่งธรรมข้อนั้นเป็นอย่างไร

๒. ท่านแสดงไว้เพื่อประโยชน์อะไร

๓. ควรเอาธรรมข้อนั้นมาเป็นเครื่องแนะนำตนได้อย่างไร

๔. จะปฏิบัติธรรมข้อนั้นอย่างไร จึงจะเหมาะแก่ฐานะของตน

พระธรรมเทศนา

ของ

พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร

วัดป่าอุดมสมพร บ้านนาหัวช้าง อำเภอพรรณนานิคม สกลนคร (ในโอกาสทำบุญอายุครบ ๕ รอบ ของศาสตราจารย์นายแพทย์ อวย เกตุสิงห์ ณ วัดถ้ำกลอง-เพล อำเภอหนองบัวลำภู อุดรธานี ๓ กันยายน ๒๕๑๑)

นโมตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ มเหสึ โนติ

พวกเราทั้งหลายที่อยากฟังพระธรรมเทศนา อย่าสักแต่ฟัง จงมาระลึกไว้ว่าเมื่อพระท่านเทศนาไป ว่าด้วยกุศลก็ดี อกุศลก็ดี ให้พากันน้อมเข้าถึงตัวเราทุก ๆ คน บุญกุศลทั้งหลายมันไม่ได้อยู่ในที่อื่นที่ไกล มันอยู่กับตัวของเราทั้งนั้น ในวันนี้ พระองค์อื่น ๆ ท่านก็ได้เทศนาไป

หลายกัณฑ์แล้ว ท่านก็ได้สรุปว่า ตัวของเรานี้แหละเป็นตัวพระพุทธศาสนา ตัวธรรมะ คือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

คุณหมอท่านเป็นผู้นำให้พวกเราทั้งหลาย ที่บ้านใกล้ก็มี บ้านไกลก็มีได้มาพร้อมเพรียงกันอยู่ที่นี้ เราทั้งหลายที่ได้มานี้ ก็หวังจะได้คุณงามความดีได้ความสุขความเจริญ เราทั้งหลายจะต้องรู้ว่า ความสุขความเจริญนั้นอยู่ที่ไหนเมื่อรู้แล้วก็ให้พากันน้อมใจเข้าไป คือเข้าไปในคุณธรรม ดังที่ท่านบอกว่า เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ อันเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้านี้แหละ

เอหิปสฺสิโก จงเรียกร้องสัตว์ทั้งหลายมาดูธรรม ก็เราจะมาดูที่ไหนเล่าธรรม ข้อนี้จะพูดให้เข้าใจกันไว้ การที่ว่าให้น้อมเข้ามาดูธรรมก็ คือ ธรรมเหล่านี้แหละ เราพึง เพื่อว่าเราทั้งหลายต้องการความพ้นทุกข์ ทุกข์ทั้งหลายนั้นอยู่ที่นี้คือที่เราเองมิใช่อยู่ที่อื่นที่ไกล เหตุนั้นให้

พากันน้อมเข้ามาตรงนี้ คือที่ใจของเราเอง จงมาดูตรงนี้ ไม่ใช่ดูตรงอื่น ข้อนี้ให้พากันเข้าใจเอาไว้

ที่เราทั้งหลายว่าทำบุญนั้น บุญเป็นอย่างไร ให้พากันรู้เสียในเวลานี้ เราอย่าเอาแต่บ่นว่าเราไม่มีโอกาส ไม่มีเวลา เวลานี้เรามีโอกาสเต็มที่แล้ว หน้าที่ของการงานทุกสิ่งทุกอย่างก็ไม่มีแล้ว ที่พากันมานั่งอยู่ตรงนี้เดี๋ยวนี้แหละ ไม่ต้องคำนึงถึงอดีตและอนาคต ฟังแล้วก็กำหนดดูเดี๋ยวนี้แหละ เรามีบุญก็มีเดี๋ยวนี้ เรามีกรรมมีอกุศลก็มีเดี๋ยวนี้ เราไม่ต้องคำนึงถึงอดีตอนาคต อนาคตนั้นเราจะไปอยู่ตรงไหน เราก็รู้ไม่ได้ อดีตนั้นล่วงมาแล้วเราก็เลยมาแล้ว เวลานี้เราก็ต้องดูในปัจจุบันนี้ ท่านบอกว่าอย่างนี้ ปัจจุบันนี้เป็นอย่างไร อนาคตก็เป็นอย่างนั้น ที่เราทั้งหลายพากันรู้จักว่าการบุญการกุศลนั้น มันไม่ได้อยู่ในต้นไม้ภูเขาเหล่ากอไม่ได้อยู่ในอากาศ ท่านบอกไว้ว่า กามาวจรํ กุศลํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํโหติ จิตเรานี้แหละเป็นตัว

บุญตัวกุศล ตัวบุญนั้นเป็นอย่างไร ก็ตัวของเราที่นั่งอยู่นี่แหละ ลักษณะของบุญนั้น ได้แก่ใจของเราดี ใจของเรามีความสุข ใจของเรามีความสบาย ใจของเรามีความเยือกเย็น ก็นี่เวลานี้ใจของเราสบายหรือยังพากันตรวจดูซิ ต่างคนต่างฟังเทศน์ อย่าไปฟังแต่เสียง ต้องฟังถึงรูปธรรมนามธรรมของเรา

พึงรูปธรรม คือพึงอัตตภาพร่างกายของเรานี้ พึงเพราะเหตุใด เพราะว่ารูปธรรมนี้เราถือเป็นตัวเป็นตน เป็นสัตว์ เป็นบุคคล เป็นเรา เป็นเขา เป็นผู้หญิง เป็นผู้ชาย เป็นพระ เป็นเณร มันเป็นจริงไหม ลองพิจารณาดูทีในคำสั่งสอนท่านเทศนาไว้ว่า รูปํ อนิจฺจํ เวทนา อนิจฺจา สญฺญา อนิจฺจา สงฺขารา อนิจฺจา วิญฺญาณํ อนิจฺจํ แล้วจะมีอะไรเป็นของเราได้อย่างไรเล่า รูปทั้งหลายก็เป็นของไม่เที่ยงทั้งหมด เวทนาก็ไม่เที่ยง สัญญาทั้งหลายก็ไม่เที่ยง สังขารทั้งหลายก็ไม่เที่ยง

ทั้งหมด วิญญาณก็ไม่เที่ยงทั้งหมด เที่ยงเมื่อไรเล่า วิญญาณของเรา วิญญาณคือความรู้ เวลานี้เรารู้อยู่เฉยๆ เมื่อไรเล่าจิตใจมันห่วงบ้าน ห่วงช่อง ห่วงข้าวห่วงของ ห่วงโน่นห่วงนี่ มันไม่อยู่เฉยๆ เพราะฉะนั้น เราจะรู้จักที่พึ่งที่อาศัยของเรา เราจึงมาทำบุญทำกุศล เราต้องการที่พึ่งที่ระลึกของเรา สังขารของเรามันไม่เที่ยง จะว่าเป็นของเราได้อย่างไรให้พากันพิจารณาดู

นามธรรมคือดวงใจผู้คิดผู้นึก มันก็เที่ยงเมื่อไรเล่า เราต้องเพ่งต้องเร่งพิจารณาเดี๋ยวนี้แหละ ไม่ต้องคำนึงถึงว่าในอนาคตจะไปอยู่ชั้นใด ภูมิใด ภพใด เราต้องรู้จักว่า นี้เป็นคำสั่งสอนของพระ-พุทธเจ้าท่านวางไว้ ถ้าเราไม่เห็นเดี๋ยวนี้เราก็ไม่รู้จักที่อยู่อาศัยของเรา ที่อยู่ของเรานั้นเป็นอย่างไรเล่า ก็ดูเอาซิ ถ้าจิตของเราสบายเราก็ได้ที่พึ่งสบาย ถ้าจิตของเราไม่สบาย เราก็ได้ที่พึ่งไม่สบาย ให้รู้จัก

ไว้ นี่แหละที่พึ่งของเรา จงพากันเข้าใจ พวกเราทั้งหลายการได้ยินได้ฟังสักแต่ฟัง เฉยๆไม่ได้ เราต้องกำหนดตรงจิตของเรา

ท่าน วาง ศาสนา ไว้ เป็น ข้อ ปฏิบัติ ท่านไม่ได้วางอื่นไกล ท่านวางไว้ ศีล สมาธิ ปัญญา นี้เป็นหลักพระพุทธศาสนา ท่านบอกอย่างนี้แหละ ทีนี้ศีล สมาธิ ปัญญา นั้นอยู่ที่ไหนเล่าท่านว่า ศีลคือ ความเป็นผู้สำรวมกาย สำรวมวาจา ใจให้เรียบร้อย เวลานี้กายของเราก็เรียบร้อยแล้ว วาจาของเราก็เรียบร้อย ยังเหลือแต่ดวงใจของเรายังไม่ค่อยเรียบร้อย เพราะฉะนั้นเราต้องนึกพึ่งดวงใจของเราอีกที ขณะนี้เราไม่ได้ทำโทษน้อยใหญ่ทั้งหลาย โทษทั้งหลายเหล่านั้นก็ไม่มีในตัวเรา เราต้องพิจารณามันให้แน่นอนลงไป เชื่อมันลงไป คือศรัทธาความเชื่อของเรา เชื่อจริงหรือไม่จริงเล่า

ที่ท่านวางศีลไว้ คือ กาย วาจา ใจ ของเรานี้เป็นศีล ท่านไม่ได้ให้รักษาอื่น ให้รักษาศีล คือรักษา กาย วาจา ใจ

ของเรานี้ อย่าว่าเป็นของยากของลำบากรำคาญ เราต้องการความสุขความสบายแล้ว เราก็ต้องรักษากายของเรา รักษาวาจาของเรา รักษาดวงใจของเรา ไม่ทำโทษน้อยใหญ่ทั้งหลายทั้งหมด ข้อนี้เราทั้งหลายก็รู้อยู่แล้ว สิ่งที่เป็นโทษ เป็นบาปกรรม เราไม่ทำ เมื่อเราไม่ได้ทำบาปทำกรรมแล้ว บาปกรรมทั้งหลายก็ไม่มีในตัวเรา ให้พิจารณาดู ถ้าเราไม่ชอบบาปกรรมเราก็เลิกทำ บาปกรรมทั้งหลายก็ไม่มีในตัวเรา เราควรพินิจพิจารณาข้อนี้ให้แน่ใจลงไป เชื่อมั่นลงไป ใครเป็นผู้ทำกรรมเวลานี้ พิจารณาดูซิ ก็ดวงใจของเราท่านบอกไว้ว่า กมฺมสฺสโกมฺหิ กรรมทั้ง-หลายเป็นของของตน ท่านบอกอย่างนี้แหละ กรรมเป็นของของตน ไม่ใช่เป็นของบุคคลอื่น ก็เวลานี้เราอยู่ในกรรมอันใดเล่า กรรมดีหรือกรรมชั่ว เราต้องพิจารณาลงไป เชื่อมั่นลงไป ไม่ใช่ผู้อื่นเป็น เราเองเป็นผู้เป็น ให้พินิจพิจารณาให้แจ่มแจ้งลงไป ให้มันเห็นตัวกรรม

กรรมมันไม่ได้อยู่ถึงฟ้าอากาศ กรรมทั้งหลาย ที่เราว่าเป็นกรรมอย่างโน้นเป็นกรรมอย่างนี้ บาปอย่างโน้นบาปอย่างนี้ บาปอะไรมีที่โน่นที่นี่ ในป่าในดง ภูเขาเหล่ากอไม่ได้เป็นบาปเป็นกรรม มันเป็นจากดวงใจของเรา ท่านจึงว่ากายกรรม วจีกรรม มโนกรรม เป็นของเรา

กายกรรม ทำทางกาย วจีกรรม ทำทางวาจา มโนกรรม ทำทางใจ ข้อนี้แหละให้พากัน พินิจ พิจารณา ให้เห็นชัด อย่าเข้าใจอย่างอื่น อย่าให้เป็นศีลพัต-ปรามาส ลูบคลำโน่น ๆ นี่ ๆ ว่ากรรมอยู่โน้น บาปอยู่โน้น นั่นแหละเข้าใจผิดไป เราต้องใช้โอปนยิกธรรม ต้องน้อมเข้ามาถึงดวงใจของเรา กรรมมันไม่ได้เกิดที่อื่น เวลานี้กายเราไม่ได้ทำอะไร วาจาเราก็ไม่ได้ทำ เหลือแต่มโนกรรม ความน้อมนึก มโน ปุพฺพํ คมา ธมฺมา มโน เสฏฺฐา มโนมยา บุญและบาปไม่ว่าใด ๆ ใจถึงก่อน ให้พากันพินิจพิจารณาให้เห็น

แจ่มแจ้งลงไป แน่นอนลงไป บุญและบาป ใจมันถึงก่อน

มโนคือความน้อมนึก ธรรมะคือความคิด ปุพพะ คือ ในเบื้องต้นนี้แหละ ต้นบุญต้นกุศลทั้งหลาย คือใจเรานี้เอง บุญและบาปเกิดจากนี้ ไม่ได้เกิดจากอื่นจากไกล พิจารณาให้เห็นแน่นอนลงไป เดี๋ยวนี้แหละ แต่ก่อนนั้นพระพุทธเจ้าท่านเทศนา พุทธบริษัททั้งหลายได้ไปสดับโอวาทานุสาสนี อันเป็นธรรมะคำสั่งสอนของท่านแล้ว ได้สำเร็จมรรคผลถึงโสดา สกิทาคา อนาคา อรหัตตา เราทั้งหลายทุกวันนี้มัวแต่ฟัง แล้วก็ไม่ได้ถ้อยได้ความอะไร ฟังแต่เป็นพิธี ฟังแต่ว่าเอาบุญ ไม่รู้จักว่าบุญอยู่ที่ตรงไหน เมื่อท่านเทศน์จบแล้วก็สาธุได้บุญแล้วเท่านั้น ก็จะเอาบุญที่ตรงไหนเล่า ที่ท่านฟังกันแต่ก่อนนั้นท่านน้อมลงไปถึงจิตถึงใจของท่าน บุญก็เกิดเดี๋ยวนั้น ใจมีความเยือกความเย็น ใจมีความเบาความสบาย นี่แหละตัวบุญ มี

หรือยังในใจของเรา เรามีความสุขสบายหรือยัง เวลานี้แหละที่นั่งอยู่เดี๋ยวนี้ เข้าที่ดูที่ระลึกดูที่ พุทโธ ธัมโม สังโฆ ระลึกดูพุทโธนั้นอยู่ที่ไหนเล่า ธัมโมอยู่ที่ไหนเล่า สังโฆอยู่ที่ไหนเล่า นี่แหละเป็นที่พึ่งที่ระลึกของเรา ที่กราบที่ไหว้ ที่สักการบูชาของเรา ถ้าเราไม่มีพุทโธ ธัมโม สังโฆ แล้วก็ไม่มีที่พึ่งอาศัย เรามี พุทโธ ธัมโม สังโฆ นี้แหละเป็นที่พึ่งที่ระลึกที่กราบที่ไหว้

ให้น้อมดู พุทโธอยู่ที่ไหนเล่า อยู่ที่ดวงใจของเราไม่ใช่หรือ ให้พากันพิจารณาพุทโธ เวลานี้รู้อยู่อย่างไรเล่า รู้สุขหรือรู้ทุกข์ รู้ดีหรือรู้ชั่ว หรือรู้อยู่เฉยๆ ดูที่พุทโธ ใจของเราอยู่สถานใด อยู่ในลมฟ้าอากาศหรือไปอยู่ที่ไหน อยู่ตามลูกตามหลาน ตามบ้านตามช่อง หรือไปอยู่ตามข้าวตามของตามเงินตามทอง ให้น้อมเข้ามาหาตัวของเราซิ ผู้รู้ศาสนาต้องน้อมเข้ามา ต้องรู้ต้นศาสนา พุทโธ พุทโธ นี้เป็นผู้รู้ นี่แหละเป็นสรณะ ที่พึ่งของเราแท้

แน่นอน ถ้าเราไม่มีพุทธะคือผู้รู้แล้ว เราก็พึ่งพาอาศัยอะไรไม่ได้สักอย่าง พ่อแม่พี่น้องข้าวของเงินทองก็พึ่งไม่ได้ บ้านช่องก็พึ่งไม่ได้ เงินทองอะไรก็พึ่งไม่ได้ ชาวบ้านร้านตลาดประเทศชาติก็พึ่งไม่ได้ ถ้าเราไม่มีพุทโธ ธัมโม สังโฆแล้ว สังขารร่างกายเราก็พึ่งไม่ได้ ทำไมจึงพึ่งไม่ได้ ก็พุทธะคือผู้รู้ ถ้าเราไม่มีผู้รู้จะพึ่งอะไรได้ อุปมาเหมือนกับคนตาย คนตายแล้วมีความรู้หรือ หูตาก็มี แข้งขาก็มี อะไร ๆ มีหมด ข้าวของเงินทองก็มีอยู่ แต่พึ่งไม่ได้สักอย่าง มันไม่มี พุทโธ ธัมโม สังโฆ ถ้าเรามี พุทโธ ธัมโม สังโฆแล้วพึ่งได้หมด สังขารร่างกายเราก็พึ่งได้ พ่อแม่พี่น้องก็พึ่งได้ ข้าวของเงินทองพึ่งได้หมดทุกสิ่งทุกอย่าง ข้อนี้เราทั้งหลาย จงพากันพิจารณาให้มันแจ่มแจ้งในใจของเรา

ธัมโม คือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ เราเข้าใจว่าเป็นของพระพุทธเจ้า เราไม่น้อม

เข้ามาหาตัวของเรา เราก็เลยไม่เห็น สิ่งใดที่เราไม่ได้ทำไว้เราก็พึ่งไม่ได้ พึ่งได้แต่สิ่งที่เราทำไว้ เราทำดีก็ได้พึ่งดี เราทำชั่วได้พึ่งชั่ว ในบาลีท่านจึงว่า กุสลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมา เราเป็นผู้ทำมาทั้งหมด ไม่ใช่หรือ เราทำกุศลมาจึงได้ กุศลา ธัมมา คือกุศล คือความฉลาด พวกเราทั้งหลายคือพวกฉลาดทั้งนั้น ที่มานี่ได้พากันรู้จัก กุศโล กุศลา คือความฉลาด รวมแล้วกุศลา ธัมมา คือใจของเราดีใจของเรามีความสุข ใจของเรามีความสบาย นี่แหละคือกุศลาธัมมาแน่

อกุศลาธัมมา คืออย่างไรเล่า คือใจเราไม่ดี เมื่อใจเราไม่ดีแล้ว สังขารร่างกายก็ไม่ดี พ่อแม่พี่น้องข้าวของเงินทองก็ไม่ดี นี่แหละ อกุศลา ธัมมา เราเป็นผู้ทำมาทั้งหมดเราจึงได้ นี่แหละ เราควรพินิจพิจารณา น้อมเข้าในธัมโม เราเป็นผู้ทำทั้งหมด ถ้าเราไม่ได้ทำแล้วเราก็ไม่ได้ นี่เป็นข้อปฏิบัติ

สังโฆเล่า เป็นสรณะที่พึ่งของเรา พึ่งได้อย่างไร สิ่งทั้งหลายทั้งหมด เรา เป็นผู้ปฏิบัติ พระสงฆ์เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ถ้าเราปฏิบัติดีก็ได้พึ่งดี ถ้า เราปฏิบัติไม่ดีก็ได้พึ่งไม่ดี เราทั้งหลาย ต้องเข้าใจอย่างนี้ ธรรมะคำสั่งสอนของ พระพุทธเจ้าแปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ รวมแล้วคือกายกับใจของเรานี้ มิใช่อยู่อื่น อยู่ไกล ให้พากันน้อมเข้ามาหาตัวเรา

ในคัมภีร์ทั้งหลาย เช่นว่าพระ-อภิธรรม ท่านว่า กามาวจรํ กุสลํ จิตฺตํ ท่านไม่ได้บอกอื่นไกล กามาวจรกุศล เกิดจากจิต อุปฺปนฺนํ โหติ อุบัติขึ้นจาก จิต โสมนสฺสสหคตํ โสมนัสคือความยินดี ใครเป็นผู้ยินดีบุญ สหคตํ ความเป็นไป ญาณสมฺปยุตฺตํ ญาณะ คือ ญาณความรู้ ความรู้ทั้งหลายอยู่ที่ไหนเล่า ต้นไม้ ภูเขา เหล่านั้นมันไม่รู้อะไร ดิน น้ำ ลม ไฟ เขาก็ไม่รู้อะไร มีอยู่ก็ดวงใจของเราที่รู้ เหตุนี้ ให้พากันเข้าใจให้แจ่มแจ้ง ให้เชื่อ มั่นอยู่ในใจของเรา ให้พากัน สัมปยุตต์

สัมปยุตต์ที่ใดแล้วก็ไปอยู่ที่นั้น รูปารมณ์ ว่า เราจะเอารูปอันใดเป็นอารมณ์แล้ว รูปดีรูปชั่ว เราหมายได้ รูปดีเป็นอย่างไร รูปชั่วเป็นอย่างไร จะอธิบายไปไกลเราก็ไม่เข้าใจ นี่จะอธิบายย่อ ๆ ท่านอธิบายว่า อุปาทายรูปมีถึงยี่สิบ นี่จะอธิบายมีสองรูป เท่านั้นแหละ คือรูปดี ได้แก่ใจเราดี รูปไม่ดี ได้แก่ใจเราไม่ดีนี่แหละให้พากันพิจารณาเท่านี้แหละ เห็นว่าเราทั้งหลายมาอยู่ที่นี่ ต่างคนต่างมาต่างถิ่นต่างฐาน ต่างบ้านต่างช่อง เมื่อพากันมาแล้วก็ไม่เจือปนกัน ของใครของเรา สมมุติว่าเราจะลุกจากนี้จะไปอยู่ที่โน้น ใครจะไปอยู่ที่ไหนก็ต้องไปที่นั้นแหละ ของใครของเรา อย่างนี้ นี่แหละอุปมาอุปไมย ให้เห็นในปัจจุบันนี้

ที่นี้จิตใจของเราก็เหมือนกัน เราไปยึดเอารูปดี เราก็ไปที่ดี เรายึดเอารูปชั่ว เราก็ไปที่ชั่ว นี่แหละให้พากันพินิจพิจารณา คัมภีร์ท่านบอกไว้ไม่ใช่อื่นไกล ที่ท่านบอกไว้ว่า ปญฺจกฺขนฺโธ รูปกฺขนฺโธ

เวทนกฺขนฺโธ สญฺญากฺขนฺโธ สงฺขารกฺ-ขนฺโธ วิญฺญาณกฺขนฺโธ นี่แหละ ท่านว่าธรรมะ ทั้งหลาย จงเอาตัว ของเราเป็น ตัวธรรมะคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าอยู่ในตัวเราทั้งนั้น ปัญจขันธา คือขันธ์ทั้งห้า ขันธ์ก็แปลว่า กอง กองรูป กองเวทนา กองสัญญา กองสังขาร กองวิญญาณ มากองอยู่ในตัวเรานี่หมด กองบุญกองบาปอยู่นี่หมด กองสวรรค์กองนิพพาน ก็อยู่ในตัวของเรานี่หมดนั้นแหละ อย่าคำนึงไปที่อื่นกองสุขกองทุกข์อยู่ ในตัว ของเรานี้ ทั้งนั้นเหตุนั้นให้พากันรู้จักแจ่มแจ้ง นี่แหละอภิธรรมทั้งหลาย ท่านจึงได้ว่าธรรมะทั้ง-หลายอยู่ในตัวของเรา รูปก็รูปธรรม นามก็นามธรรม จะว่าเป็นของพระพุทธเจ้าอย่างไรเล่า

พระพุทธเจ้า สอน ให้ พวกเรา รู้จักตัวของเรา นโมนี้แหละคือความนอบน้อมนอบน้อมไปสถานใด มันก็เป็นไปอย่าง-นั้น เหตุนี้ ให้พากันรู้จัก นะ รู้จัก โม

หัวใจมันจึงรักษาได้ เวลานี้เราทั้งหลายไม่รู้จัก นะ ไม่รู้จัก โม หัวใจตัวเรามันจึงรักษาไม่ได้ เราจะพิจารณาข้อนี้เพื่อเหตุใดเล่า เพื่อไม่ให้โศกเศร้าโสกา เมื่อเราทั้งหลาย จะต้อง พลัดพราก จาก ของรักของเจริญใจทั้งสิ้นไป เมื่อพลัดพรากจากไปแล้ว เราจะมีความโศกเศร้าโสกาอาลัยระลึก ถึง ซึ่ง กัน และ กัน นี่เรา รีบ มาพิจารณาเสียตั้งแต่เวลาที่เราอยู่นี้ เวลาเราจะจากไป จะได้ ไม่ห่วงไม่ ใยอะไร สักอย่าง เราจึงมาพิจารณาข้อนี้

นะ คืออันใดเล่า เรามาถือข้อนี้ เป็นตัว เป็นตน เป็นสัตว์ เป็นบุคคล เป็นเรา เป็นเขา เป็นผู้หญิงเป็นผู้ชาย เป็นพระเป็นเณร เรามาถือเอา นะ เอา โม นี้แหละพิจารณาดูที่ หลงตัว หลงตน หลงสัตว์ หลงบุคคล หลงเรา หลงเขา นี่มันมาคาติดข้องอยู่นี่ เรามาพิจารณา นะ แล้วเราจะไม่หลง นะ คืออันใดเล่า ปิตฺตํ น้ำดี เสมฺหํ น้ำเสลด ปุพฺโพ น้ำเหลือง โลหิตํ น้ำเลือด เสโท น้ำเหงื่อ เมโท

น้ำมันข้น อสฺสุ น้ำตา วสา น้ำมันเหลว เขโฬ น้ำลาย สิงฆานิกา น้ำมูก ลสิกา น้ำไขข้อ มุตฺตํ น้ำมูต สิ่งเหล่านี้เป็นคน ที่ไหนเล่า เป็นของทิ้งทั้งนั้นมิใช่หรือ นี่ แหละเราจึงต้องพิจารณาให้แน่นอนลงไป อย่าสงสัยลังเลสนเท่ห์ในใจ

ธรรมะคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ท่านให้พิจารณา พุทโธ ให้มันรู้แจ้งเห็น จริง สัจจธรรมทั้งหลายให้พากันรู้จัก ความเกิดก็ดี ความแก่ก็ดี ความเจ็บก็ดี ความตายก็ดี ข้อนี้แหละสัจจะของจริง สิ่งไม่เกิดก็มี สิ่งไม่แก่ก็มี สิ่งไม่เจ็บก็มี สิ่งไม่ตายก็มี นี่เรารู้จัก สิ่งนี้เกิด สิ่งนี้แก่ สิ่งนี้เจ็บ สิ่งนี้ตาย เราก็ควรพิจารณาดู สิ่งใดไม่เกิด สิ่งใดไม่แก่ สิ่งใดไม่เจ็บ สิ่งใดไม่ตายเล่า เราอย่าไปนึกถึงอื่น ให้ นึกถึงดวงใจของเรา ผู้คิดผู้นึกที่มันไม่ เกิดเพราะเหตุใด เราตั้งสมาธิ พุทโธ พุทโธ ดวงใจเราอยู่นิ่งภายใน มันไม่ส่ง ไปข้างหน้ามาข้างซ้ายข้างขวาข้างบนข้าง-ล่าง ตั้งจำเพาะตรงกลาง ผู้รู้นิ่งอยู่นั่น

แหละ มันก็ไม่ตายแล้ว มันนิ่งอย่างนั้น มันก็ไม่ตายแล้วก็ไม่เกิด มันไม่เกิด มันก็ไม่แก่แล้ว มันไม่แก่มันก็ไม่เจ็บแล้ว มันไม่เจ็บมันก็ไม่ตาย มันไม่ตายแล้วก็ไม่ทุกข์แน่ จะว่าอย่างไรเล่า เราต้องดูที่นี่ เดี๋ยวนี้เราเกิดอยู่นั่งอยู่นี่แหละ เกิดไม่หยุดนี่แหละ เทศน์ให้ฟังก็ยังไม่หยุดอยู่นี่แหละ ภเว ภวา สมฺภวนฺติ มันเที่ยวก่อภพน้อย ๆ ใหญ่ ๆ อยู่เดี๋ยวนี้แหละ

พึงดูซี หัวใจของเราหยุดนิ่งอยู่ได้หรือยัง นั่งดูมันไม่นิ่งซี นี่ให้รู้จักซี ทำให้มันนิ่งซี เราไม่อยากตายก็หยุดเสียซี อย่าไปเกิดซี เราเกิดแล้วมันก็แก่ซี เราอย่าไปเกิดก่อชาติก่อภพอยู่เรื่อย เราไปเกิดเป็นชั้นใดเล่า ในภูมิใดในภพอันใดเล่ารีบดูซี อย่าไปฟังแต่เสียงซี น้อมเข้าดูดวงใจ ให้ฟังดวงใจของเรา ใจของเราดีหรือชั่วเล่า ใจเราเป็นสุขหรือเป็นทุกข์เล่า เราพึงให้มันแน่นอนลงไปซี ดูซิมันเกิดที่ไหนเล่า มันทุกข์อยู่ที่ไหนเล่า ต้นไม้ ภูเขาเหล่ากอเขาก็ไม่ได้ทุกข์ ดินฟ้า

อากาศเขาก็ไม่ได้ทุกข์ มันทุกข์อยู่กับดวงใจของเรา

น้อมเข้าดูซี เราอยากพ้นทุกข์มิใช่หรือ มันไม่ได้พ้นตรงฟ้าอากาศ เมื่อใจเราสงบนิ่งอยู่นี่แหละ ความเป็นสุขอยู่ที่เรา ดูซีว่า เวลานี้ใจเราอยู่ในกุศลหรืออกุศล หรือไม่ใช่กุศลอกุศล ให้พิจารณามันเป็นไปอย่างไรเล่า

กุศลนั้น คือใจดี ใจมีความเยือกความเย็น นี่แหละกุศล

อกุศลคือเป็นอย่างไร คือใจไม่ดี ใจไม่ดีนี้แหละเป็นอกุศล

ไม่ใช่กุศลอกุศล คืออันใด คือดีมันก็ไม่ว่า ชั่วมันก็ไม่ว่า สุขมันก็ไม่ว่า ทุกข์มันก็ไม่ว่า เฉยอยู่ วางอุเบกขา มันไม่ส่งข้างหน้าข้างหลังข้างซ้ายข้างขวาวางหมดทั้งนั้น ว่างหมด ใจมันว่างหมด พอมันวางแล้ว นี่แหละอาศัยสมาธิภาวนาเพ่งเล็งดูใจของเราให้ดี

เราอยากสุขใจของเราเป็นสุขหรือยัง เราอยากได้บุญ ใจของเราเป็นบุญ

หรือยัง เราอยากพ้นทุกข์ ใจเราพ้นทุกข์หรือยัง เราอยากดี ใจของเราดีหรือยัง

พิจารณาดซี อย่าไปพึ่งอื่นซี พึ่งดวงใจของเราให้มันแน่นอนลงไปซี เชื่อมั่นลงไปซี นี่เป็นข้อปฏิบัติ นี่แหละสมาธิ คือจิตตั้งมั่นตั้งเที่ยงตั้งตรง

วิธีที่เราจะล้างบาปล้างกรรม จะล้างเหมือนคริสเตียนเขาไม่ได้ เราจะล้างบาปล้างกรรมไม่มีที่อื่น เราต้องรักษาศีลสมาธิภาวนานี้แหละ ล้างบาปล้างกรรมคือรักษาศีล เราไม่ทำโทษน้อยใหญ่ทั้งหลายทั้งหมดแล้ว ไม่มีบาป ไม่มีกรรม นั่งสมาธิแล้ว จิตของเราไม่ได้ก่อภพก่อชาติ จิตของเรานิ่งอยู่ มันก็ไม่ได้สร้างบาปสร้างกรรมอะไร มันวางเฉยอยู่ มันก็หมดบาปหมดกรรม หมดตรงนั้นแหละ ไม่ใช่หมดที่อื่น คือจิตเราไม่มีกรรม กรรมทั้งหลายก็ไม่มี จิตของเราไม่มีความชั่ว ความชั่วทั้งหลายก็ไม่มี จิตของเราไม่ทุกข์ ความทุกข์ทั้งหลายก็ไม่มี จิตของเราไม่ยาก ความยากทั้งหลายก็ไม่มี

เหตุนี้แหละให้พากันพิจารณา ให้มันแน่นอนลงไป จะไปหาความสุขที่ไหนเล่า จะไปหาความสุขตามข้าว ตามของเงินทอง ไม่ใช่ทั้งนั้น จะหาความสุขจากการทำงาน ไม่ใช่ทั้งนั้น เราก็ทุกข์เพราะเราหาข้าวของเงินทองนั่นซี ความสุขนี้ต้องทำหัวใจของเราให้มันนิ่ง พุทโธ พุทโธ ทำใจให้เยือกให้เย็น ทำใจให้เบา ทำให้ใจสบายแล้ว หัวใจเราสบายแล้ว การงานมันก็สบาย ข้าวของเงินทองก็สบาย ชาวบ้านร้านตลาดก็สบาย ประเทศชาติก็สบาย ข้อนี้พิจารณา ให้เห็นจริงแจ้ง ประจักษ์กัน เรามาทำบุญทำกุศล เราว่าทานอันนั้นได้บุญไหม ทานอันนี้ได้บุญไหม ถามใคร เล่า ถามดวงใจเราซี ถ้าเราทำลงไปแล้ว ดวงใจเรามีความเยือกความเย็น ใจเรามีความสุข ใจเรามีความสบาย ก็ได้บุญ ตรงนั้นแหละ เพราะฉะนั้น บุญทั้งหลาย ใจเราถึงก่อน บาปก็ใจของเราถึงก่อน ใจของเราเป็นรากฐาน ใจของเราเป็นประธาน สำเร็จกับดวงใจ ไม่ได้สำเร็จ

ที่อื่นที่ไกล เหตุนั้น ให้พากันพิจารณาให้แน่นอนลงไป ประจักษ์ลงไป เชื่อมั่นลงไป

นี่แหละ ในโอวาทธรรมะคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า สรุปหัวข้อใจความแล้ว คือกายกับใจนี่เป็นที่ตั้งแห่งคุณ พระพุทธ-เจ้า แห่งคุณพระธรรม แห่งคุณพระสงฆ์ เมื่อเราทั้งหลายได้ยินได้ฟังแล้ว ให้โยนิโสมนสิการ พากันกำหนดจดจำ แล้วนำไปประ พฤติปฏิบัติฝึก หัดตนของตนให้เป็นไปในศีล เป็นไปในธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว แต่นี้ต่อไปท่านทั้งหลาย จะมีแต่ความสุข ความเจริญ งอกงามในธรรมวินัยของพระ-สัมมา สัม พุทธ เจ้า ดังได้ รับประทานวิสัชนามา เอวังก็มีด้วยประการฉะนี้.

จตฺตาโร ธมฺมา วฑฺฒนฺติ อายุ วณฺโณ สุขํ พลํ

(ม.ร.ว. ส่งศรี เกตุสิงห์
ถอดจากแถบบันทึกเสียง)

ธรรมบรรณาการ

จาก

พระราชวินยาภรณ์

วัดเจดีย์หลวง เชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๐๔

ภายใต้ดวงอาทิตย์นี้ ไม่มีการสูญเสียใด ๆ ที่น่าเสียใจ เท่ากับการเสียเวลา เสียเวลาเพียงชั่วโมงเดียวก็เท่ากับเสียเวลาส่วนหนึ่งของชีวิต อายุที่เราได้นั้น คือ ชีวิตที่เราเสียไป

ความกังวลใจ คือ ศัตรูของชีวิต, อดีต คือ ความฝัน, อนาคต คือ ความไม่แน่นอน, ปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้นที่เราจะแก้ได้, ไม่มีใครสร้างความเดือดร้อนให้แก่เราได้ นอกจากตัวเราเอง

พ.ศ. ๒๕๐๕

การทำความดีมีได้ทุกโอกาส
ความประมาททำให้พลาดจากความดี
ความดีให้ความอิ่มในเบื้องหลัง
ให้ความสมหวังในเบื้องหน้า
ความชั่วให้ความขุ่นใจในเบื้องหลัง
ให้ความผิดหวังในเบื้องหน้า
จงพอใจในชีวิตของตัวเอง
โดยมิต้องไปเปรียบเทียบชีวิตของผู้อื่น

พ.ศ. ๒๕๐๖

ไม่ยินดีในสิ่งที่ตนได้ ไม่พอใจใน
สิ่งที่ตนมี
เป็นคนอาภัพอับโชคที่สุดในโลก
ยินดีในสิ่งที่ตนได้ พอใจในสิ่งที่ตนมี
เป็นคนโชคดีที่สุดในโลก
มัวเมาในสิ่งที่ตนได้ หลงใหลในสิ่งที่ตน
มี คือ การสร้างเรือนจำขังตัวเอง
เห็นโทษในสิ่งที่ตนได้ เห็นภัยในสิ่งที่ตน
มี คือ ความเป็นอิสระในโลก

พ.ศ. ๒๕๐๗

๑. คาถากันความทุกข์
เมื่อได้ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ให้เสกคาถาต้นไว้ก่อนว่า เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป เมื่อลาภ ยศ สรรเสริญ สุข เสื่อมไปจะได้ไม่ทุกข์ใจ เมื่อประสบความเสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา ทุกข์ ให้เสกคาถาว่า
เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป จะได้ไม่ทุกข์ทรมานใจ

๒. การแก้ปัญหา
การแก้ปัญหายุ่งยากของชีวิตไม่ได้อยู่ที่การเพิ่มปริมาณ หรือแก้ด้วยการหลบหนี แต่จะแก้ได้ด้วยการศึกษาให้รู้เหตุที่มาของความยุ่งยากนั้น การค้นให้พบต้นเหตุนั้นแล คือ การแก้ปัญหาชีวิต

พ.ศ. ๒๕๐๘

๑. ถ้าทำใจร้อน จะร้อนใจภายหลัง

๒. ถ้าทำมักง่าย จะวุ่นวายภายหลัง
๓. ถ้าเห็นแก่ได้ จะเสียใจภายหลัง
๔. ถ้าเห็นแก่กิน จะถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม
๕. ถ้าพูดพล่อยๆ จะเสื่อมถอยความนับถือ
๖. ถ้าสบายหนุ่ม จะกลุ้มใจเมื่อแก่
๗. ถ้าทำตามใจชอบ จะได้รับสิ่งที่ไม่ชอบใจ
๘. ถ้าทำบาปแลกบุญ จะขาดทุนเรื่อยไป
๙. ถ้าเห็นแก่ธรรม สุขเลิศล้ำตลอดกาล

พ.ศ. ๒๕๐๙

๑. คนที่ไม่รักษาเวลา คือคนฆ่าตัวเอง
๒. อดีตคือความฝัน ปัจจุบัน คือ ภาพมายา อนาคตคือความไม่แน่นอน
๓. ไม่มีอะไรเป็นของเรา แม้แต่ตัวของเราเอง
๔. โกรธคนอื่น เหมือนจุดไฟเผาตัวเอง
๕. เมตตาคนอื่น เหมือนสร้างบ้านให้ตนเอง
๖. อย่าระแวงคนอื่น ยิ่งกว่าระวังตนเอง

๗. ชีวิตไม่พอกับตัณหา เวลาไม่พอกับความต้องการ
๘. ที่พักครั้งสุดท้ายของชีวิต คือป่าช้า

พ.ศ. ๒๕๑๐

ถ้าท่านทำตัวแข่งกับสังคม
ทางแห่งความล่มจมจะตามมา
ถ้าท่านทำงานเห็นแก่หน้า
ท่านจะพบกับปัญหาเรื่อยไป
ถ้าท่านทำตัวเห็นแก่ได้
ท่านอย่าหวังน้ำใจจากเพื่อนฝูง
ถ้าท่ากลัวจนเกินไป
ท่านจะทำอะไรไม่สำเร็จ
ถ้าท่านกล้าจนเกินงาม
ท่านจะพบกับความเดือดร้อน
ถ้าท่านขาดความพอดี
ท่านจะเป็นหนี้เขาตลอดกาล
ถ้าท่านหวังแต่ความสนุก
ท่านจะพบกับความทุกข์อย่างมหันต์
ถ้าท่านขาดความยั้งคิด
ชีวิตทั้งชีวิตจะหมดความหมาย
ถ้าท่านทำใจให้สงบ
ท่านจะพบกับความสุขที่เยือกเย็น

พ.ศ. ๒๕๑๑

ถ้าท่านมีความพอดี
ท่านจะเป็นเศรษฐีในเรือนยาจก
ถ้าท่านมีแต่ความงก
ท่านจะเป็นยาจกในเรือนเศรษฐี
ถ้าท่านมีเมตตาจิต
ท่านจะมีญาติมิตรทั่วบ้าน
ถ้าท่านเมตตาเกินประมาณ
ท่านจะพบคนพาลทั่วเมือง
ถ้าท่านคิดถึงแต่ความหลัง
ท่านจะพบรังแห่งความเศร้า
ถ้าท่านมีแต่ความมัวเมา
ท่านจะพบความปวดร้าวภายหลัง
ถ้าท่านทำดีเพื่อเด่น
ท่านจะถูกเขม่นจากญาติมิตร
ถ้าท่านทำความดีเพื่อน้ำจิต
ท่านจะมีชีวิตอยู่อย่างสบาย
ถ้าท่านหวังพึ่งแต่คนอื่น
ท่านจะต้องกลืนน้ำตาตัวเอง
ถ้าท่านรู้จักใช้เวลา
ชีวิตจะมีค่ากว่านี้

พ.ศ. ๒๕๑๒

อย่าพยายามทำคนอื่นให้เหมือนใจเรา
เพราะเราก็ทำให้เหมือนใจคนอื่นไม่ได้
อย่าทำตัวเป็นผู้รับฝ่ายเดียว
จงทำตัวเป็นผู้ให้ด้วย
อย่าทำตัวให้เด่นกว่างาน
จงพยายามทำงานให้เด่นกว่าตัว
อย่าทำบ้านให้แข็งแรงกว่าพื้นฐาน
จงทำพื้นฐานให้แข็งแรงกว่าบ้าน
อย่าพยายามทำสิ่งที่ได้ให้เท่ากับใจ
จงพยายามทำใจให้เท่ากับสิ่งที่ได้

พ.ศ. ๒๕๑๓

ถ้าไม่กินอยู่เท่าที่มี
จะได้เป็นเศรษฐีเงินกู้
ถ้ามั่วสุมกับอบายมุข
จะพบความทุกข์ในเบื้องปลาย
ถ้าทำหูเบาเอาเขาว่า
จะต้องน้ำตาตกใน
ถ้าพูดโดยไม่คิด
เท่ากับพ่นลมพิษใส่คนอื่น

ถ้าจริงจังกับโลกเกินไป
จะต้องตายเพราะความเศร้า
ถ้าต้องการความเป็นอิสระ
ให้พยายามชนะตัวเอง
ถ้าไม่รู้จักความทุกข์
จะพบความสุขได้ที่ไหน
ถ้าไม่ยอมปล่อยวาง
จะพบความว่างได้อย่างไร
ถ้าหาความสุขจากความมัวเมา
ท่านกำลังจับเงาในกระจก

พ.ศ. ๒๕๑๔

ถ้าอยากเป็นคนงาม
อย่าวู่วามโกรธง่าย
ถ้าอยากเป็นคนสบาย
อย่าเบื่อหน่ายความเพียร
ถ้าอยากเป็นคนมั่งมี
อย่าเป็นคนดีแต่จ่าย
ถ้าอยากเป็นคนนำสมัย
อย่าทำลายวัฒนธรรม

ถ้าอยากเป็นคนมีเกียรติ
อย่าเหยียดหยามคนอื่น
ถ้าอยากมีความรู้
อย่าลบหลู่อาจารย์
ถ้าอยากหาความสำราญ
อย่าล้างผลาญสมบัติ
ถ้าอยากเป็นคนมีอำนาจ
อย่าขาดความยุติธรรม
ถ้าอยากเป็นคนดัง
อย่าหวังความสงบ

พ.ศ. ๒๕๑๖

๏ ถ้าชนะด้วยอาวุธ
จะสิ้นสุดด้วยความแค้น
ใช้ธรรมะชนะแทน
จะสุดแสนสบายใจ

๏ ถ้าเสรีไม่มีเขต
จะเป็นเหตุให้ก่อกวน
ถ้าเสรีตามที่ควร
จะชักชวนให้เจริญ

๏ ถ้าผู้ใหญ่ตามใจว่า
จะชักพาให้เดือดร้อน
ถ้าผู้น้อยฝืนคำสอน
จะเดือดร้อนไปทั่วเมือง

๏ ถ้าทำงานมุ่งเพื่อตัว
จะหมองมัวชั่วชีวิต
ถ้าทำงานเพื่ออุทิศ
สิ้นชีวิตแล้วยังอยู่

๏ ถ้าเป็นพระไม่สังวร
จะถ่ายถอนความศรัทธา
ถ้าชาวบ้านไม่เสาะหา
จะนำพาให้ล่มจม.

พระราชวินยาภรณ์

วัดเจดีย์หลวง เชียงใหม่

สมบัติกุลสตรี

จงจดจำนะจะร่ำคำสั่งสอน
ขอเผยพจน์บทประพันธ์สรรเป็นกลอน
เพื่ออนุสรณ์คนดีนารีไทย
เราชาวพุทธเมืองพระมีระเบียบ
ท่านเปรียบเทียบแต่โบราณคำขานไข
ล้วนปริศนาดีแท้แต่หญิงไทย
ควรใส่ใจเอาไว้คิดพินิจดู
เรื่อง "เรือนสามน้ำสี่" นี้แหละเจ้า
สตรีสาวขาดแคลนแสนอดสู
ถ้ามีพร้อมก็ประเสริฐน่าเชิดชู
จงตรวจดูเสียให้ถ้วนล้วนคำคม

อันเรือนสามน้ำสี่ที่ชี้กล่าว
ที่หนึ่งเล่าคือเรือนครัวดีทั่วสม
จัดของดีมีระเบียบตามนิยม
ให้เหมาะสมแลงามตามธรรมเนียม
อีกหม้อข้าวเตาไฟจัดให้ถูก
แม่บุญปลูกหมั่นดูถูให้เรี่ยม

ทั้งเครื่องใช้ไม้สอยคอยตระเตรียม
หอมกระเทียมพริกแห้งเครื่องแกงไทย
หยิบของใช้ไปจากไหนไว้ที่นั่น
เพื่อป้องกันสับสนค้นไม่ไหว
เมื่อต้องการกระทันหันก็ทันใจ
เพราะเก็บไว้สวยงามตามธรรมเนียม
ภาชนะน้อยใหญ่ต้องใฝ่จิต
คอยประดิษฐ์ถูขัดสะอาดเอี่ยม
จัดวางไว้ให้ดีมีธรรมเนียม
ถึงคราวเรียมหยิบใช้ได้ดั่งจินต์
อีกอาหารคาวหวานนั้นเรื่องใหญ่
สตรีไทยต้องหัดสันทัดสิ้น
คุณสมบัติของสตรีทั่วธานินทร์
กล่าวให้สิ้นก็เรือนครัวตัวสำคัญ
ของอะไรควรเก็บควรใช้ก่อน
จงผันผ่อนโกศลค้นเลือกสรร
ควรประหยัดหัดใช้พอประมาณ
ไม่ช้านานทรัพย์ศรีมีอุดม

สอง, เรือนนอนนะแก้วตาพาให้ชื่น
ทุกวันคืนเราอาศัยได้สุขสม

ตรวจดูเรือนปัจถรณ์ก่อนบรรทม
เทพนิยมพรหมสรรเสริญเจริญพร
จะเป็นศรีมงคลดลแต่สุข
นิราศทุกข์ผองภัยในสมร
เจริญศรีมีพลังยามนั่งนอน
ควรสังวรไว้ในใจไม่คลายคืน
เรือนที่นอนหมอนมุ้งมุ่งสะอาด
ซักฟอกกวาดเช็ดถูให้ชูชื่น
เป็นระเบียบเรียบร้อยทุกวันคืน
จะยั่งยืนเลิศแล้วแก่แก้วตา

สาม,เรือนผมหล่อนสตรีหวีให้เรียบ
แต่งระเบียบทรงผมให้สมหน้า
อย่าปล่อยให้ยุ่งเหยิงเพิ่งพนา
พาพักตราหมองเศร้าไม่เข้าที
ถึงยามแต่งก็ต้องดูให้คู่ควร
อย่ากระบวนแต่งเพลินเกินศักดิ์ศรี
แต่งพองามสมศักดิ์จึงจักดี
ยอดนารีระวังได้ไม่อายคน
ถึงยามแต่งตามกาลที่ท่านกล่าว
เป็นครั้งคราวตรุษสงกรานต์งานกุศล

ใช่เผ้าแต่งเสียทุกวันไม่คร้านจน
ประชาชนจะนินทาว่าให้อาย
อันเรือนเผ้าเกล้าให้งามตามนิยม
ให้สวยสมพองามตามสมัย
ก็จะมีแต่มงคลดลสุขใจ
สตรีไทยต้องอย่างนี้ศรีบุรินทร์

อีกน้ำกินตักเติมไว้อย่าให้ขาด
ต้องสะอาดรู้ไว้ว่าให้สิ้น
เมื่อกระหายน้ำมาจะได้กิน
สะอาดสิ้นภาชนาน่าเชยชม
เมื่อน้ำในคงคาคราสะอาด
อย่าประมาทน้ำใช้ให้สะสม
ถึงน้ำแห้งลดลงคงไม่ตรม
เพราะสะสมไว้นานพลันสุขนา

อันข้อใหญ่น้ำใจใฝ่ให้ยิ่ง
เราเป็นหญิงทนได้ไม่โทสา
มีขันติอดกลั้นต่อวาจา
ทั้งปัญญารอบรู้ดูน่าชม
ประกอบด้วยต้องดีมีสัจจะ
ไม่เลยละสุดเสงี่ยมเจียมให้สม

มีใจงามหวังดีปฏิคม
น่าเชยชมสตรีงามตามระบิล

อีกเชี่ยนมากเชี่ยนพลูคุณปู่ย่า
หมากพลูยาหาไว้ให้ครบสิ้น
เมื่อแขกไปใครมาหาให้กิน
เป็นนิจสินเติมเข้าน้ำเต้าปูน
คนกินหมากหายากนักสมัยนี้
กุลสตรีเปลี่ยนน้ำนำเกื้อหนุน
ดูเติมน้ำห้องสุขาเพื่อเอาบุญ
ให้เพิ่มพูนน้ำสี่มีครบครัน
สตรีใดทำได้เช่นว่าแล้ว
เป็นลูกแก้วของมารดามาเสกสรร
เป็นศรีวงศ์ของบิดาค่าอนันต์
ดีครบครันเลิศแล้วแก่แก้วตา
เป็นแหวนเพชรเม็ดงามประจำตระกูล
เพราะเนื้ออุ่นมีธรรมจำศาสนา
เกิดเป็นหญิงใจงามตามตำรา
เป็นวาสนาของชายผู้ได้ครอง
เป็นยอดมิ่งยิ่งศรีสตรีงาม
ปฏิบัติตามหน้าที่ดีสนอง

อยู่ในโอวาทญาติผู้ปกครอง
เป็นเครื่องคล้องใจชายหลายประตู

พรหมจรรย์กุลสตรีมีหรือเปล่า
ถ้าสูญสาวคาวปลาน่าอดสู
ถ้ามีพร้อมก็ประเสริฐน่าเชิดชู
จงตรวจดูของตัวทั่วทุกคน
กุลสตรีมีสมบัติจัดค่าล้ำ
ประพฤติธรรมนำใจใฝ่กุศล
พรหมจรรย์รักษาอยู่คู่กับตน
ก็จะพ้นคนนินทาว่าประจาน
จงรักษาพรหมจรรย์จริงยิ่งชีวิต
แม้ปลงปลิดชีวาลงอาสัญ
สละชีวิตแลกไว้ในพรหมจรรย์
จงตั้งมั่นไว้ในใจไม่คลายคืน
กุลสตรียังสาวคราวแรกรุ่น
โอ้แม่คุณน่าภิรมณ์น่าชมชื่น
เป็นธิดามรรยาทดีศรียั่งยืน
จึงเป็นพื้นแห่งความดีมีอนันต์
สงวนงามนามให้เห็นเป็นมงคล
จึงจะพ้นภัยพาลการเดียจฉันท์

ถ้าวิ่งแร่ไปหารักอยู่ทุกวัน
รักเป็นหมันอกระทมตรมตรอมใจ
พรหมจรรย์สูญหมดลดราคา
จงรู้ค่าของตนฝึกฝนนิสสัย
ก็จะมีแต่มงคลดลสุขใจ
ควรจดไว้จำคิดพินิจดู

โอ้เรือนสามน้ำสี่มีหรือเปล่า
สตรีสาวขาดแคลนแสนอดสู
เพราะน้องขาดสังวรคำสอนครู
จงตรวจดูเสียให้ทั่วตัวสตรี
หากผู้ใดมีพร้อมย่อมประเสริฐ
เพราะน้องเกิดเป็นหญิงมิ่งศักดิ์ศรี
ศิริสาวจะบริบูรณ์กุลสตรี
เพราะน้ำสี่เรือนสามให้งามครัน
อภัยเถิดแก้วตาพี่ว่านี้
ใช่ว่าชีจะรังเกียจแกล้งเดียจฉันท์
แต่หวังดีศรีวงศ์แก่นงคราญ
เมื่อใครผ่านพบเข้าเขาได้ชม
ราคาตัวแก้วตาว่าให้สิ้น
ใช่ดูหมิ่นกัลยามาทับถม

คือใช่สวยสำอางค์ร่างน่าชม
หากงามสมบริบูรณ์เพราะคุณธรรม
เพราะงามรูปซูบทรงไม่คงที่
สักกี่ปีกันแน่ที่แลขำ
อันความสวยหาได้รวยอยู่ประจำ
ไม่ช้างามติดปีกบินหลีกไป
จะเหลือแต่โครงซากกากความสวย
ใครจะช่วยอนิจจาน่าใจหาย
ครั้นงามผ่านอันราคาก็ลาไป
ไม่มีใครเหลียวแลในแง่งาม

ถึงอาภัสราว่างามสวยล้ำโลก
มิใช่โชคมาอำนวยให้สวยขำ
ที่สุดสวยก็ด้วยแรงกุศลกรรม
ที่ได้ทำไว้แต่เดิมมาเพิ่มพูน
เธอจึงสวยสุดสวยด้วยเหตุนี้
ประชาชียอมรับสนับสนุน
ว่าสวยเด็ดงามเด่นเป็นผลบุญ
จึงเทอดทูนว่าเป็นยอดสตรีงาม
เมื่อพิเคราะห์เรื่องราวสาวอาภัสร์
ในมนัสนึกถึงเจ้าสาวสยาม

ว่างามนอกงามในใช่ต่างความ
เป็นเพราะกรรมนำสนองเป็นของจริง
แต่งามนอกบอกชัดวิบัติง่าย
ถ้างามในคงกระพันมั่นทุกสิ่ง
ถึงเกินวัยแก่ชราเข้ามาอิง
งามในยิ่งสวยสยายให้โลกชม
อันงามในมิใช่อื่นดื่นหาได้
ถ้าสนใจแล้วไม่นานก็มีถม
คือวิชาความรู้ครูอบรม
ยิ่งสะสมยิ่งเพิ่มสวยไม่เสื่อมเลย
ถ้าเกียจคร้านการหาวิชาไว้
แม้ผิวกายเกลี้ยงเกลาดังกล่าวเฉลย
หรือลงรักปิดทองล่องชาดเลย
คงถูกเย้ยเพราะราคาค่าไม่มี
แม้ยามเข้าสังคมชมรมปราชญ์
ผู้รู้อาจว่าไม่งามตามวิถี
ว่าสวยแต่ล่อตาแฟนแก่นไม่มี
เหมือนพ้อมพีใหญ่แต่ร่างข้างในเบา
ถ้ามีวิชาค่าตัวจะสูงส่ง
ตระกูลวงศ์พงษาเทียมหน้าเขา

เข้าที่ไหนเข้าได้ไม่มัวเมา
จะหล่อเหลาเกินคณากว่าเทวัญ
ชี้เปรียบความตามนุสรณ์ในกลอนแปด
ไม่ผิดแผดรับรองสนองศานต์
ถ้าน้องสตรีมีปัญญาตรองอาการ
ดังโวหารของพี่สุชีนันท์
จะสวยงามล้ำเลิศอยู่ในโลก
จะมีโชควาสนามหาศาล
ถึงโลกนี้จะอยู่ไปไม่ได้นาน
โลกคงขานชื่อช่วยสวยกว่าเดิม
ถ้าสตรีใดมีธรรมประจำจิต
แนบสนิทติดเป็นรอยคอยส่งเสริม
แม้มีธรรมประมาณน้อยคอยเพิ่มเติม
ถึงจำเดิมจะไม่หล่อก็พอใจ
ถึงสูงวัยเฒ่าชราเข้ามาเบียด
คนไม่เกลียดปองประสงค์จำนงค์หมาย
ใครสัมภาษณ์ใกล้ชิดยิ่งติดใจ
รักไม่วายใกล้ไกลก็ไปเยือน
เพราะเกษมเปรมใจเมื่อใกล้ชิด
น่าเป็นมิตรดวงใจใครจะเหมือน

หากจากไปหนึ่งวันเหมือนนานเดือน
น้องงามเหมือนกนกวรรณพระจันทร์เพ็ญ
สุชีนันท์ประพันธ์มีไมตรีเฉลย
ที่เปิดเผยนวลน้องคงมองเห็น
มีเรือนสามน้ำสี่นี้ชัดเจน
แม่เนื้อเย็นเป็นยอดสตรีงาม
อวสานต์ประพันธ์มีเท่านี้ก่อน
อนุสรณ์แด่เจ้านางสาวสยาม
ขอสตรีของชาวไทยจงใจงาม
ด้วยเรือนสามน้ำสี่นี้ทุกคน ฯ

สตรีพาลและบัณฑิต

จงจดจำนะจะร่ำสอนให้สิ้น
ยอดยุพินถวิลไว้ได้แก่นสาร
ลักษณะกาฬกิณีสตรีพาล
สุชีนันท์จะเผยพจน์บทประพันธ์
พวกที่หนึ่งขึ้งโกรธวัยปากร้ายจัด
ขาดสมบัติกุลสตรีสี่สถาน (เรือนสามน้ำสี่)
สองมีจิตโลเลเหลือประมาณ
เป็นหญิงพาลจับจดหมดละอาย
สามอิสสาตาร้อนเป็นที่สุด
ผิดมนุษย์ยกตนพ่นเหลือหลาย
สี่ไม่ยอมรับผิดจิตหยาบคาย
แม้ผู้ใดตักเตือนเบือนอารมณ์
ข้อห้าหนอส่อเสียดเป็นนิสสัย
ยามผู้ใดผิดระบอบชอบทับถม
หกเนรคุณท่านผู้อุ้มชูชม
กลับทับถมใส่ร้ายไม่อายใคร
เจ็ดดื้อดึงไม่คำนึงถึงเหตุผล

ตามใจตนดันทุรังผังนิสสัย
แปดจัฐจี่ชเก่งไม่เกรงใจ
เสียนิสสัยดีแต่ปากยากบิดเบือน
เก้าเกียจคร้านไม่ทำการงานในบ้าน
ไม่รักงานหมดอายใครจะเหมือน
สิบชอบหมิ่นเหยียบเขาเป็นเจ้าเรือน
ชอบแชเชือนยกตัวข่มหัวคน
ทั้งสิบข้อขอประพันธ์สรรลิขิต
มอบแก่มิตรฝ่ายสตรีมีเหตุผล
เพื่อความรู้ไว้ประดับสำหรับตน
แด่หน้ามนคนดีนารีไทย
เพราะรักเจ้าเราจึงสอนวอนพร่ำสั่ง
แม่ร้อยชั่งจงระวังพึงกล่าวไข
เมื่อพบเห็นสตรีพาลอย่าไยไพ
เพราะทำใจของเราหมดสุขพลัน
คบคนดีมีโชคโฉลกยิ่ง
ประสบสิ่งมิ่งมงคลดลสุขสันต์
อย่าแตะต้องปองประวิงหลักหญิงพาล
เพราะเป็นการเพิ่มทุกข์หมดสุขเลย

ต่อไปนี้หากสตรีมีพร้อมอยู่
จึงควรคู่หญิงงามตามเฉลย
สมสตรีดีแน่อย่าแลเลย
จะเปิดเผยบทประพันธ์สรรเป็นกลอน
ชื่อสมบัติกุลสตรีมีอยู่สิบ
ไกลกันลิบกับหญิงพาลในกาลก่อน
จงอุตส่าห์พยายามตามสังวร
เจ้างามงอนจะเป็นยอดสตรีงาม
ข้อที่หนึ่งพึงมีจิตคิดเมตตา
สัตว์ทั่วหน้าแผ่ไปในภพสาม
ข้อที่สองครองสัจจ์มนัสงาม
จงเดินตามปฏิญญาอย่าเปลี่ยนแปลง
พลอยยินดีเพื่อนมีสุขเป็นข้อสาม
ข้อสี่ยามผิดไปอย่าบ่ายแบ่ง
จงรับผิดกันต่อหน้าอย่าตะแบง
เสร็จแล้วแจงขอขมารักษาตัว
ข้อห้าวาจาหนออย่าส่อเสียด
คนจะเกลียดเบื่อระอาพาย้ิมหัว
หกรู้คุณของเจ้าหนี้มีแก่ตัว
ไม่เมามัวแม้มากน้อยไม่พลอยลืม

ข้อที่เจ็ดจงว่าง่ายจิตใจอ่อน
ไม่แสนงอนโมหาทำท่าขรึม
ข้อแปดไซร้จงเกรงใจอย่าได้ลืม
อย่าชอบยืมใช้เขาเล่นเป็นบ่าวตน
ข้อที่เก้าการเรือนไม่เบือนบิด
คอยใฝ่จิตสังเกตตามเหตุผล
ข้อสิบไซร้รู้อภัยให้แก่คน
กระทำตนให้น่ารักจึงจักดี
ทั้งสิบข้อขอประพันธ์กลั่นเป็นกลอน
เพื่องามงอนตามกระบวนอย่างถ้วนถี่
เป็นสมบัติเอนกคุณกุลสตรี
ผู้ใดดีจำทำได้ไม่อายคน
ขอจบลงเท่านี้กวีหัด
แต่มนัสหวังทางข้างเหตุผล
ใจหวังดีแก่แก้วตานิรามล
จึงคิดค้นกลอนสนองน้องสตรีงาม

โดย แม่ชีสุชินันท์ พรพงษ์ไพศาลกุล

เอกสารเผยแพร่
ของมูลนิธิสถาบันแม่ชีไทย

เรื่อง "บุหรี่"

โทษของบุหรี่ ๑๘ ประการ

๑. ควันบุหรี่มีแก๊สอันตรายมากกว่า ๒๐ ชนิด ที่สำคัญคือ คาร์บอน-มอน๊อคไซด์ ซึ่งเป็นแก๊สพิษแรงมาก คนที่สูดควันบุหรี่ ก็เหมือนสูดเอาควันของท่อไอเสียรถยนต์เข้าไป นอกจากพิษแก๊สเหล่านี้ยังมีสารนิโคตินอยู่ในใบยาสูบ ๒-๖ เปอร์เซ็นต์ ที่เป็นพิษต่ออวัยวะต่างๆ เช่น ระบบประสาทและกล้ามเนื้อ

๒. สารนิโคตินในบุหรี่เป็นพิษโดยตรงต่อกล้ามเนื้อและประสาทหัวใจ ทำให้หัวใจอ่อนแรง เต้นไม่เป็นจังหวะ กล้ามเนื้อที่หลอดเลือดหัวใจบีบตัวมาก เป็นเหตุให้รูของหลอดเลือดตีบลงเหมือน

ท่อน้ำประปาที่ปล่อยไว้จนเป็นสนิม ทำให้น้ำไหลกระปริบกระปรอย กล้ามเนื้อหัวใจถ้าขาดเลือดจะตายเป็นหย่อม ๆ ถ้าตายเป็นส่วนมาก หัวใจทั้งหมดจะสลายเต้นไม่ได้ เจ้าของหัวใจก็จะตายทันที

๓. นอกจากเส้นโลหิตในหัวใจแล้ว เส้นโลหิตในอวัยวะอื่น ๆ ที่สำคัญ เช่น สมอง ปอด ไต นิ้วมือ และนิ้วเท้า ก็ตีบลงด้วย ทำให้เกิดอัมพาต นิ้วมือนิ้วเท้าและขาเน่า

๔. บุหรี่ทำให้สายตาของผู้สูบเสื่อมไป

๕. บุหรี่ทำให้หูของผู้สูบอื้อ จนถึงหูหนวก

๖. บุหรี่ทำให้ปลายประสาทของผู้สูบเสื่อมไป ทำให้รสของอาหารผิดไปและเบื่ออาหาร

๗. ควันบุหรี่ทำให้เกิดการระคายเคืองต่อเยื่อบุจมูก ลำคอ กล่องเสียง หลอดลมและปอด ทำให้เสียงแห้ง ไอเรื้อรัง

เป็นหวัด และมีโรคทางเดินหายใจแทรกได้ง่าย

๘. บุหรี่เป็นต้นเหตุของโรคมะเร็งในปอด ๙๐ เปอร์เซ็นต์ โรคมะเร็งมีความร้ายแรงเท่าวัณโรค หรือยิ่งกว่า

๙. บุหรี่ทำให้ประสาทและสมองเสื่อม ทำให้สติปัญญาไม่แหลมคม

๑๐. บุหรี่ทำให้ปากเหม็น ฟันและนิ้วมือเหลืองน่าเกลียด

๑๑. บุหรี่ทำให้อ่อนเพลีย เหนื่อยง่าย ขาดความอดทนต่อการงาน

๑๒. บุหรี่เผาบ้านเมือง ทรัพย์สมบัติ ร่างกาย ชีวิตของตนเองและผู้อื่น

๑๓. ผู้ติดบุหรี่จะเป็นโรคเรื้อรังต่าง ๆ ได้ง่าย เป็นเหตุหนึ่งของแผลในกระเพาะอาหาร โรคถุงลมในปอดพองหลอดลมอักเสบ มะเร็งของกระเพาะปัสสาวะ

๑๔. บุหรี่ทำให้สตรีมีครรภ์บางคนแท้งบุตร ลูกที่เกิดมาจะมีร่างกายอ่อนแอไม่สมบูรณ์

๑๕. บุหรี่เป็น สื่อ ลวงให้ เสพ ติด เฮโรอีน

๑๖. บุหรี่ทำให้อายุสั้น บั่นทอนชีวิตไปอย่างน้อย ๑๐ ปี แล้วแต่จำนวนบุหรี่ที่สูบต่อวัน

๑๗. บุหรี่ ทำให้เสีย ทรัพย์ ไปโดยเปล่าประโยชน์ เงินที่เสียไปจากการซื้อบุหรี่สูบนั้น ถ้าหากสะสมไว้จะเป็นเงินก้อนใหญ่ ซึ่งจะนำไปใช้ ในทางที่เป็นประโยชน์ หาความสุขให้แก่ตนเองได้อย่างสบายมาก หรือนำไปก่อตั้งนิธิหาดอกผลสงเคราะห์ผู้ขาดแคลนก็ได้กุศลทุกๆปี

๑๘. เด็กๆถ้าติดบุหรี่ ร่างกายและสติปัญญาจะเจริญช้ามาก ร่างกายอาจจะแคระแกร็นไม่เจริญเติบโตตามอายุ

โทษ ของ บุหรี่ ทั้ง ๑๘ ประการ นี้ ขอให้ท่านผู้อ่านทั้งหลายอ่านแล้วจำเอาไปคิดไตร่ตรองพิจารณา ด้วยโยนิโสมนสิการว่า เป็นความจริงหรือไม่ สมควรจะอดบุหรี่ได้หรือยัง นำเอาไปแนะนำให้ผู้อื่น

ทราบบ้าง โดยไม่ต้องเกรงว่า รัฐบาลจะขาดรายได้จากโรงงานยาสูบไปบ้าง

นอกจากโทษ ๑๘ ประการนี้แล้ว ถ้าหากผู้ใดสูบบุหรี่แล้วประมาทเลินเล่อทำให้เพลิงไหม้เคหะสถานบ้านเรือนผู้อื่น ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งปรับทั้งจำ

รัฐบาลของประชาชนต้องคำนึงถึงชีวิต ของประชาชน มากกว่าเงิน ควรดำเนินการ ป้องกันสุขภาพและชีวิตของประชาชนอย่างกว้างขวาง และเป็นโครงการระยะยาว ดังนี้

๑. รัฐบาลควรออกกฎหมายห้ามมิให้ผู้ใดสูบบุหรี่ในที่ชุมนุมชนที่แออัด

๒. รัฐบาลควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงโทษของบุหรี่ ทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ตามสถานที่ชุมนุมชนต่างๆและในซองบุหรี่

๓. รัฐบาล ควรเพิ่มอากรแสตมป์ปิดบุหรี่ให้สูงขึ้น

๔. รัฐบาลควรแนะนำให้ประชาชนอดบุหรี่ และแจกยาอดบุหรี่ฟรี

๕. รัฐบาลควรเขียนคำเตือนติดไว้ตามที่ชุมนุมชนว่า "สูบบุหรี่อันตรายต่อสุขภาพ" "จงอดบุหรี่เสียแต่วันนี้ดีแน่" "โปรดงดสูบบุหรี่ในที่ชุมนุมชน เพื่อ สุขภาพของทุกๆท่านในที่นั้นๆ"

๖. รัฐบาลควรแนะนำให้ ประชาชนประหยัดเงินจากการซื้อบุหรี่ ไปก่อตั้งนิธิหาดอกผลช่วยสงเคราะห์ผู้ขาดแคลน

๗. กระทรวงเกษตร และ สหกรณ์ แนะนำเกษตรกร ให้ปลูกพืชอย่างอื่นแทนต้นยาสูบ อย่างเช่น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงแนะนำให้ ชาวเขาปลูกพืชอย่างอื่นแทนต้นฝิ่น

๘. กระทรวง ศึกษา ธิการ ควรให้นักเรียน ท่องโทษ ของบุหรี่ ตั้งแต่ ชั้นอนุบาล

๙. กระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัยแห่งรัฐ เขียนภาพและอักขระแนะนำครู อาจารย์ นักเรียน นิสิต นักศึกษา มิให้สูบบุหรี่ ไปติดไว้ตามโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย

๑๐. โรงงาน ยาสูบ งดโฆษณาการขายบุหรี่อย่างเด็ดขาด

๑๑. กรม การ ศาสนาให้ พระ สงฆ์ และแม่ชีปาฐกถา หรืออภิปรายเรื่อง "ยาเสพติดให้โทษ" "สุรา" "บุหรี่" ตามโรงเรียนต่างๆ ทั่วประเทศ

คำอาราธนาของ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

การสูบบุหรี่มีโทษถึง ๑๘ ประการ ขออาราธนาพระคุณเจ้า ทุกวัด ได้กรุณาแนะนำทุกๆท่านให้รักษามรรยาทอันดีงาม ไม่สูบบุหรี่ในที่ชุมนุมชนที่แออัด ผู้ที่อยู่ในที่ชุมนุมชนจะได้ไม่สูดเอาแก๊สพิษ เข้า

ไปเป็นพิษแก่อวัยวะต่างๆในร่างกาย ขอบิณฑบาตรมิให้ท่านผู้ใดสูบบุหรี่ ในพระอุโบสถ ในเวลาฟังธรรม ในที่ประชุมมหาเถรสมาคม ในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ในที่ประชุมคณะกรรมการตุลาการ ในที่ประชุมคณะกรรมการ ข้าราชการพลเรือน ในสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สภากรุงเทพมหานคร สภาจังหวัด สภาเทศบาล ในโรงพยาบาล ในโรงเรียน ในห้องเรียน ในห้องประชุม ในห้องสมุด ในโรงมหรสพ ในภัตตาคาร ในห้องอาหาร ในห้องแต่งผม ในร้านเครื่องดื่ม ในรถเมล์ รถไฟ รถแท๊กซี่ เรือเมล์ เครื่องบิน ในสนามกีฬา ในงานพิธีต่าง ๆ และในสถานที่ชุมนุมชนทุกแห่ง

มูลนิธิสถาบัน แม่ชีไทย ขอ ฝาก วิธีหนีโรคมะเร็ง ให้ท่านผู้อ่านทั้งหลายนำไปบอกกันต่อ ๆ ไปว่า ทุกคนสามารถหลีกเลี่ยง หรือป้องกันการเป็นมะเร็งได้ ถ้า

ปฏิบัติ ตาม คำแนะนำ ต่อไป นี้ อย่าง เคร่
ครัด คือ

๑. ระมัดระวังอากาศที่หายใจ การ
วิจัย พบว่าคนใน เมือง เป็นโรคมะเร็ง มาก
กว่าคนในชนบท ๑.๕๖ ถึง ๒.๐๐ เท่า
ต่อไปจะยิ่งเพิ่มมากขึ้น ถ้าไม่มีมาตรการ
ป้องกันที่ดี

๒. ระมัดระวังอาหารการกิน อา-
หารที่สงสัยว่าเป็นสาเหตุ แห่งการเป็นโรค
มะเร็ง มีเห็ดรา เมล็ดข้าวไรน์ ขนมหวาน
เทียม ดีดีที ของหวานที่ใช้ แทนน้ำตาล
เป็นต้น

๓. อย่าให้ร่างกายโดนแสงแดดมาก
นัก ในสหรัฐอเมริกาคนเป็นโรคมะเร็ง
ผิวหนังถึงปีละ ๙๐,๐๐๐ ราย

๔. อย่าสูบบุหรี่ ผลของการวิจัย
ในสหรัฐอเมริกายืนยันว่า คนเป็นโรค
มะเร็งปอด ๘ ใน ๑๐ ที่เสียชีวิต เนื่อง
จากการสูบบุหรี่

๕. อย่าเอ๊กซเรย์มากเกินไป เพราะรังษีเอ๊กซ์เป็นอันตราย

๖. อย่าดื่มแอลกอฮอล์ สมาคมต่อต้านโรคมะเร็งในสหรัฐอเมริกาวิจัยว่า คนดื่มสุราจัด มักเป็นโรคมะเร็งในปาก หรือหลอดทางเดินของอาหาร

๗. เลือกอาชีพอย่างรอบคอบ อาชีพนักเคมีเสี่ยงต่อการเป็นโรคมะเร็งมาก

๘. ระมัดระวังใน การใช้ สิ่งคุมกำเนิด

๙. เมื่อปรากฏว่าเป็นเนื้องอก ขึ้นที่ใด ต้องให้แพทย์ตัดเสียโดยเร็ว

๑๐. อย่าเที่ยวสำส่อน กับ หญิงโสเภณี หญิงที่เป็นโรคมะเร็งในช่องคลอดหรือมดลูก

๑๑. ต้องให้แพทย์ตรวจร่างกายเป็นครั้งคราว

"ท่านทั้งหลายจงงดเสพสุราและอดบุหรี่เสียแต่วันนี้ ดีแน่"

มูลนิธิสถาบันแม่ชีไทย
มียาอดบุหรี่แจกฟรี

แจกทุกวันพุธ เวลา ๑๓.๓๐ น. (เว้นวันพุธที่ตรงกับวันพระ) ณ สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย วัดบวรนิเวศ-วิหาร กรุงเทพ ๒

เมื่อท่านอดบุหรี่ได้แล้ว ขอได้เมตตา นำเงินไปก่อตั้งนิธิ ร่วมกับ สมเด็จพระสังฆราช หาดอกผลในมูลนิธิสถาบันแม่ชีไทย ดำเนินการต่อต้านการสูบบุหรี่ในที่ ชุมนุมชน อย่าง กว้าง ขวาง และเป็นโครงการระยะยาว เพื่อป้องกันมิให้ประ-ชาชนเจ็บไข้ เนื่องจากบุหรี่ เพิ่มมากขึ้น ๆ เมื่อทราบว่าภัยใดๆ จะเกิดขึ้นแก่ผู้ใด มูลนิธิสถาบันแม่ชีไทยมิได้นิ่งนอนใจ ต้องรีบช่วยให้ผู้นั้นพ้นภัย เมื่อทราบว่า นักเรียนและประชาชนเสพติด "ยาเสพติดให้โทษ" มากขึ้นๆ มูลนิธิก็ดำเนินการขออนุญาตกระทรวงสาธารณสุขตั้งสถานพยา

บาล "ประชานาถ" ขึ้น รักษาผู้ที่เสพติดยาเสพติดให้โทษ ด้วยการให้รับประทานยาผงกับน้ำเชื่อม ๑ ถ้วยแก้ว หายแล้วพักฟื้น ด้วยการพัฒนาใจบวชเณร บวชพระ บวชชี และเจริญสมถวิปัสสนากรรมฐาน อย่างน้อย ๖ เดือน

ขอเชิญชวนสาธุชน ทั้งหลาย ร่วมบำเพ็ญกุศลกับมูลนิธิสถาบันแม่ชีไทย

สทฺธา พนฺธติ ปาเถยฺยํ
ศรัทธารวบรวมไว้ซึ่งเสบียง (คือกุศล)

แม่ชีสุชีนันท์ พรพงษ์ไพศาลกุล
เลขานุการมูลนิธิสถาบันแม่ชีไทย

หาเงินได้ ใช้เงินเป็น มีความสุข
หาเงินได้ ใช้เงินบ่เป็น มีความทุกข์
หาเงินได้ ใช้เงินหมด ต้องอดตาย

(ของเก่า)

พิมพ์ที่ พุทธอุปถัมภ์การพิมพ์ ซอยพระวุฒิ ฯ
ถนนจันทน์ สะพาน ๒ ยานนาวา กรุงเทพ ฯ
นายปถัมภ์ เรียนเมฆ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา
พ.ศ. ๒๕๑๗ โทร. ๘๗๐๙๖๙